

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ŠIKAN A AGRESIVITA U DOSPÍVAJÍCÍCH, JEJÍ
NÁSLEDKY A MOŽNOSTI JEJÍ PREVENCE
(OBRANY)**

Autor práce: Pešicová Zuzana

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Kocíková, MBA, LL.M

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Zuzana Pešicová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Šikana a agresivita u dospívajících, její následky a možnosti její prevence (obraný)

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Bullying and aggression among adolescents, its consequences, and possibilities of prevention (defense)

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Zuzana Kociková, MBA

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): duben 2024

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem této bakalářské práce je provést komplexní analýzu šikany a agresivity mezi dospívajícími a porovnat oblast školního prostředí konkrétní střední školy a výchovného ústavu. Vedlejším cílem bude porovnat různé přístupy k postihu šikany a agresivity u dospívajících a zhodnotit jejich účinnost a efektivitu. Druhým vedlejším cílem bude navrhnout efektivnější opatření, které bude minimalizovat riziko šikany a agresivity mezi dospívajícími.

Student:	20.5.2024	
Zuzana Pešicová	datum	podpis
Vedoucí práce:	20.5.2024	
Mgr. Zuzana Kociková, MBA	datum	podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry:	25.5.2024	
doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	datum	podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti:	27.5.2024	
doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	datum	podpis
Rektor:	27.5.2024	
doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	datum	podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Zuzaně Kocíkové, MBA, LL.M za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PEŠICOVÁ, Z. Šikana a agresivita u dospívajících, její následky a možnosti její prevence (obran): bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 72 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Zuzana Kocíková, MBA, LL.M

Klíčová slova: šikana, agresivita, dospívající, prevence

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku šikany a agresivity mezi dospívajícími, jejich následky a možnosti prevence. V úvodních kapitolách teoretické části jsou vymezeny základní pojmy související s tímto tématem, včetně definic šikany

a agresivity, jejich příčin a různých forem. Další část se věnuje průběhu a stádiím šikany, charakteristice jednotlivých aktérů a faktorům, které přispívají k jejímu vzniku a rozvoji. Samostatná kapitola je věnována trestněprávním aspektům šikany, včetně podmínek trestní odpovědnosti pachatelů. Následující část se zabývá možnostmi obrany proti šikaně a reakcemi na ni, přičemž jsou zohledněny role rodičů, školy a pedagogů. Teoretická část je zakončena přehledem preventivních opatření, která mohou přispět ke snížení výskytu šikany a agresivity mezi dospívajícími.

Empirická část práce se zaměřuje na analýzu výskytu šikany a agresivity ve vybrané střední škole Obchodní akademie v Příbrami a Výchovném ústavu Obořiště. Výzkum byl realizován kvantitativní metodou dotazníkového šetření, přičemž byly použity dvě verze dotazníků přizpůsobené specifikům jednotlivých institucí. Hlavním cílem výzkumu je porovnat zkušenosti, vnímání a přístupy k řešení těchto jevů v obou prostředích. V závěrečné části empirického výzkumu jsou výsledky analyzovány a vyhodnoceny s důrazem na identifikaci rozdílů mezi sledovanými institucemi. Na základě těchto poznatků jsou formulována doporučení pro efektivnější preventivní opatření, která by mohla pomoci minimalizovat výskyt šikany a agresivity mezi dospívajícími.

ABSTRACT

PEŠICOVÁ, Z. Bullying and Aggression Among Adolescents, its Consequences and Possibilities of its Prevention (defence): *Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 72 pgs. Supervisor: Mgr. Zuzana Kocíková, MBA, LL.M

Key words: bullying, aggression, adolescents, prevention

The bachelor thesis focuses on the issue of bullying and aggression among adolescents, their consequences and possibilities of prevention. In the introductory chapters of the theoretical part, basic concepts related to this topic are defined, including definitions of bullying and aggression, their causes and different forms. The next section focuses on the process and stages of bullying, the characteristics of the different actors and the factors that contribute to its emergence and development. A separate chapter is devoted to the criminal aspects of bullying, including the conditions of criminal liability of perpetrators. The following section deals with options for defending against bullying and reactions to it, taking into account the roles of parents, schools and teachers. The theoretical part concludes with an overview of preventive measures that can contribute to reducing the incidence of bullying and aggression among adolescents.

The empirical part of the thesis focuses on the analysis of the incidence of bullying and aggression in a selected secondary school of the Business Academy in Příbram and the Educational Institute Obořiště. The research was carried out using a quantitative questionnaire survey method, using two versions of questionnaires adapted to the specifics of each institution. The main aim of the research is to compare experiences, perceptions and approaches to dealing with these phenomena in both settings. In the final part of the empirical research, the results are analysed and evaluated with an emphasis on identifying differences between the institutions studied. Based on these findings, recommendations are formulated for more effective preventive measures that could help minimize the incidence of bullying and aggression among adolescents.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Pojmy šikana a agresivita.....	11
2.1 Definice šikany	11
2.2 Definice šikany z právního hlediska	12
2.3 Definice agresivity	13
2.3.1 Agrese jako základní prvek šikany	14
3 Podstata a příčiny vedoucí k šikaně a agresivitě	15
4 Druhy, stádia a subjekty šikany	16
4.1 Formy šikany.....	16
4.2 Stádia šikany	17
4.3 Subjekty šikany	19
4.3.1 Agresor šikany	19
4.3.2 Oběť šikany	21
4.3.3 Přihlížející (diváci šikany)	23
5 Trestněprávní aspekty šikany	25
5.1 Právní normy související se šikanou	25
5.1.1 Přestupky související se šikanou.....	26
5.1.2 Trestné činy spojené se šikanou.....	27
5.1.3 Trestní sazby a postih mladistvých	28
6 Způsoby obrany a reakce na šikanu	30
6.1 Možnosti obrany oběti šikany	30
6.1.1 Pomáhající organizace	31
6.2 Role rodičů při řešení šikany	32
6.3 Role školy a pedagogů v boji proti šikaně	33
6.3.1 Osoby odpovědné za řešení šikany ve škole	34
7 Prevence šikany a agresivity u dospívajících.....	35

8	Empirická část.....	37
8.2	Cíl výzkumu	37
8.3	Hypotézy výzkumu	37
8.4	Sběr a zpracování dat	38
8.4.1	Charakteristika výzkumných lokalit	38
8.4.2	Metodika sběru dat.....	39
9	Výsledky výzkumu	40
9.1	Prezentace výsledků dotazníkového šetření.....	40
9.2	Ověření hypotéz	53
10	Diskuse a návrh opatření.....	55
10.1	Diskuse výsledků	55
10.2	Návrh efektivnějších opatření	56
	Závěr	58
	Seznam použitých zdrojů	59
	Seznam zkratk	62
	Seznam grafů.....	63
	Seznam příloh	64
	Přílohy	65

Úvod

Šikana a agresivita mezi dospívajícími představují závažný společenský problém, který ovlivňuje nejen oběti a agresory, ale také širší sociální prostředí, včetně škol, rodin a vrstevnických skupin. V současné době je tomuto fenoménu věnována stále větší pozornost ze strany pedagogů, psychologů i právních odborníků, neboť jeho dopady mohou být dlouhodobé a výrazně negativně ovlivňovat psychický i fyzický vývoj mladých jedinců.

Vybrané téma bylo zvoleno s ohledem na jeho aktuálnost a význam, neboť šikana a agresivita mezi dospívajícími jsou stále přítomnými problémy, které mohou mít závažné následky nejen pro samotné aktéry, ale i pro jejich okolí. Přestože se o této problematice hovoří čím dál více, mnohdy přetrvává nedostatečná informovanost o možnostech její prevence a účinných řešení. Pachatelé šikany nejsou vždy adekvátně postihováni, což může vést k pocitu beztrestnosti a dalšímu šíření tohoto negativního jevu.

Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. Teoretická část se zaměřuje na vymezení pojmů šikana a agresivita a na právní vymezení šikany. Dále se věnuje podstatě a příčinám těchto jevů, jejich formám, stádiím a aktérům. Samostatná kapitola je věnována trestněprávním aspektům šikany, včetně podmínek trestní odpovědnosti pachatelů. Práce se také zabývá možnostmi obrany a reakcemi na šikanu, přičemž zohledňuje roli rodičů, škol a pedagogů. V závěru teoretické části je rozebrána prevence šikany a agresivity u dospívajících.

Empirická část se soustředí na analýzu výskytu šikany a agresivity ve vybrané střední škole Obchodní akademie v Příbrami a ve Výchovném ústavu Obořiště, přičemž hlavním cílem výzkumu je porovnat zkušenosti, vnímání a přístupy k řešení těchto jevů v obou prostředích. Práce se dále zaměřuje na porovnání různých přístupů k postihu šikany a agresivity ve škole a výchovném ústavu a jejich účinnost. Na základě získaných dat jsou formulována doporučení pro efektivnější opatření, která by mohla minimalizovat riziko šikany a agresivity v obou prostředích.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je analyzovat výskyt šikany a agresivity mezi dospívajícími ve vybrané střední škole Obchodní akademie v Příbrami a ve Výchovném ústavu Obořiště, porovnat zkušenosti žáků a chovanců těchto institucí, jejich vnímání dané problematiky a přístupy k jejímu řešení. Práce se rovněž zaměřuje na porovnání různých přístupů k postihu šikany a agresivity ve školním prostředí a výchovném ústavu a na zhodnocení jejich účinnosti. Na základě získaných poznatků budou formulována doporučení pro efektivnější opatření, která by mohla minimalizovat riziko šikany a agresivity v obou prostředích.

Empirická část práce je založena na kvantitativním výzkumu realizovaném prostřednictvím dotazníkového šetření. Sběr dat probíhal osobně mezi respondenty ve vybrané střední škole Obchodní akademie v Příbrami a ve Výchovném ústavu Obořiště, přičemž byly použity dvě verze dotazníků, přizpůsobené specifikům jednotlivých institucí. Získaná data byla následně analyzována s cílem identifikovat hlavní rozdíly mezi oběma prostředími. Výsledky výzkumu poskytnou podklady pro návrhy opatření ke snížení výskytu šikany a agresivity mezi dospívajícími.

2 Pojmy šikana a agresivita

Tato kapitola se zaměřuje na základní pojmy šikana a agresivita. Obě termíny hrají klíčovou roli v analýze mezilidského násilí a konfliktů. Šikana se vyznačuje opakovaným a cíleným ubližováním, zatímco agresivita zahrnuje široké spektrum chování zaměřeného na ublížení. Pochopení těchto pojmů je zásadní pro účinnou prevenci a řešení těchto problémů ve společnosti.

2.1 Definice šikany

Šikana je opakované ubližování jedinci nebo skupině, které se projevuje fyzickým, psychickým, sociálním či kybernetickým nátlakem. Tento jev je charakteristický zneužíváním moci, kdy agresor záměrně využívá své převahy k poškození oběti. Pojem šikana pochází z francouzského slova *chicane*, což znamená zlomyslné obtěžování, týrání či pronásledování. V českém prostředí byl termín popularizován psychiatrem Petrem Příhodou, který na problém šikany upozornil před rokem 1989, kdy bylo toto téma tabuizováno.¹

Šikana může mít různé podoby, mezi které patří fyzická šikana (bití, ničení majetku), verbální šikana (nadávky, pomluvy), sociální šikana (izolace z kolektivu) a kyberšikana (zneužívání digitálních technologií k obtěžování). Klíčovými rysy šikany jsou opakovanost a úmyslnost, přičemž oběť se často nachází v nevýhodném postavení, například kvůli fyzické slabosti, psychickým zvláštnostem nebo sociální izolaci.²

K porozumění šikaně je možné přistoupit z několika perspektiv. První z nich je **behaviorální pohled**, který vnímá šikanu jako patologické chování. Tento přístup se soustředí na zjevné projevy šikany, narušující pravidla a mnohdy klasifikovatelné jako trestné činy. Hlavními rysy jsou úmyslné a opakované ubližování, kdy agresor využívá manipulace a agrese vůči oběti.

Druhou perspektivou je **psychodynamický pohled**, který zdůrazňuje vzájemnou závislost mezi agresorem a obětí. Tato interakce je často asymetrická, přičemž agresor

¹ ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. PP : pedagogická praxe. Praha: Portál, 1995, s. 25. ISBN 80-7178-049-9.

² ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. PP : pedagogická praxe. Praha: Portál, 1995, s. 26–28. ISBN 80-7178-049-9.

využívá strachu oběti a zároveň maskuje své vlastní obavy. Výsledkem je rozdělení skupiny na silné a slabé jedince, což může mít závažné psychické dopady na oběť, včetně pocitů bezmoci a úzkosti.

Třetí pohled nabízí **sociálně-psychologická perspektiva**, která chápe šikanu jako poruchu vztahů uvnitř skupiny. Tato perspektiva ukazuje, že šikana nevzniká izolovaně mezi agresorem a obětí, ale v širším kontextu kolektivních vztahů. Šikana může být vnímána jako onemocnění skupiny, která je narušena nákazou šikany. Porozumění těmto mechanismům je klíčové pro efektivní prevenci a řešení problémů spojených se šikanou.³

V minulosti byla šikana považována za běžný, i když nežádoucí jev, zejména ve školním prostředí. Novější výzkumy však ukazují, že její dopady mohou být závažné, včetně rizika sebepoškozování či sebevraždy oběti. Rostoucí povědomí o problematice vedlo k rozvoji preventivních strategií, které se zaměřují nejen na oběti, ale i na agresory. Přestože šikanu nelze zcela vymýtit, důsledná prevence a jasná pravidla mohou výrazně snížit její výskyt.⁴

2.2 Definice šikany z právního hlediska

Pojem šikana se v oblasti práva často objevuje, zejména v kontextu trestního řízení a rozhodnutí soudů. Tímto termínem se označuje jednání, které je považováno za závažné a to se odráží v různých právních dokumentech a vyšetřovacích spisech.

Ačkoli není šikana v právních předpisech přesně definována, jednotlivé slovníky ji popisují jako chování zahrnující pronásledování, úmyslné ubližování a nespravedlivé obviňování.

³ KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005, s. 27–33. ISBN 80-7367-014-3.

⁴ KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Pedagogická praxe. Praha : Portál, 2005, s. 26. ISBN 80-7178-945-3.

V praxi se tento termín často používá jako synonymum pro úmyslné jednání, jehož cílem je poškodit jiného člověka. Takové chování může mít závažné důsledky jak pro oběť, tak pro pachatele, který se může dostat do konfliktu se zákonem.⁵

Aby se komplexně přistoupilo k problému šikany, Ministerstvo školství zpracovalo metodický pokyn MŠMT č. 28 275/2000-22. Tento dokument slouží jako vodítko pro školy a jejich zaměstnance, poskytující jim strategie pro prevenci a řešení šikany. Je však nutné si uvědomit, že se zaměřuje výhradně na školní prostředí a nemůže pokrýt všechny právní aspekty spojené se šikanováním. Pro řešení dalších právních důsledků je třeba hledat oporu v předpisech trestního, občanského a správního práva.

Metodický pokyn MŠMT definuje šikanu takto: „*Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví*“.⁶

2.3 Definice agresivity

Agresivita představuje útočnost, tendenci nebo pohotovost k agresivnímu chování. Z psychologického hlediska je možné agresivitu chápat jako součást lidské přirozenosti, která umožňuje mobilizovat síly k dosažení cíle nebo ke zvládnutí obtíží. Přestože určitá míra agresivity je přirozená, nadměrná či fixovaná agresivita jako trvalý osobnostní rys může vést k problémům pro jedince i jeho okolí a být znakem poruchy osobnosti.⁷

⁵ KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: Příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 1997, s. 118. ISBN 80-7178-123-1.

⁶ Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení [online]. Čl. 1 Charakteristika šikanování. Dostupné také z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/2001-1>.

⁷ ZVÍROTSKÝ, Michal. *Terminologický a výkladový slovník šikany*. Pedagogika. Praha: Grada, 2023, s. 14. ISBN 978-80-271-5187-5.

„Agresivita (z lat. aggressivus – útočný): vlastnost, postoj nebo vnitřní pohotovost k agresí. V širším slova smyslu se takto označuje schopnost organismu mobilizovat síly k zápasu o dosažení nějakého cíle a schopnost vzdorovat těžkostem.“⁸

Agresivita hraje také důležitou roli ve vývoji dítěte. Výchova má za úkol nikoli agresivitu zcela odstranit, ale naučit dítě zvládat agresivní impulsy způsobem přijatelným pro něj i jeho okolí. Je důležité děti vést k tomu, aby si osvojily dovednosti zvládání impulzivního chování a rozeznávaly hranice přijatelného jednání zejména v kolektivních aktivitách, například při hře.⁹

2.3.1 Agrese jako základní prvek šikany

Agresivita je přirozenou součástí lidského chování a může se projevovat různými způsoby. V kontextu šikany však agresivní chování nabývá specifických forem, kdy je využíváno jako nástroj k ovládnutí druhých. Děti, které si osvojily agresivní vzorce jednání, je často využívají jako prostředek k dosažení svých cílů, a to zejména tehdy, pokud jiný způsob řešení konfliktů neznají nebo neovládají. Agrese jim poskytuje pocit moci a kontroly nad situací, což může být v období dospívání velmi důležité.

Šikana se tak stává organizovanou formou agrese, která je opakovaná a cílená. Typické je v ní rozdělení rolí – agresor si posiluje svou nadvládu, zatímco oběť se dostává do podřízené pozice, což zajišťuje trvání celého procesu. Tento vztah mezi agresorem a obětí může být někdy paradoxně udržován i samotnou obětí, která se vůči agresorovi cítí být závislá nebo jej dokonce vnímá jako autoritu. V některých případech může dojít i k takzvanému ztotožnění se s agresorem, kdy oběť začne agresorovo chování akceptovat a považovat za normální.

⁸ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2015, s. 192. ISBN 978-80-247-5309-6.

⁹ ZVÍROTSKÝ, Michal. *Terminologický a výkladový slovník šikany*. Pedagogika. Praha: Grada, 2023, s. 15. ISBN 978-80-271-5187-5.

3 Podstata a příčiny vedoucí k šikaně a agresivitě

Agresivita a šikana u dětí a mladistvých jsou složité jevy, které mají řadu příčin a souvislostí. Základní příčiny agresivního chování často vycházejí z prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, a mohou zahrnovat jak rodinné, tak sociální vlivy.

Rodinné prostředí hraje klíčovou roli. Děti, které vyrůstají v rodinách s nejasnými pravidly a nedostatečnou podporou, mají větší tendenci projevovat agresivní chování.

Dalším důležitým faktorem je vliv vrstevníků a školního prostředí. Pokud se děti setkávají s negativními vzory chování, jako je šikana nebo diskriminace, mohou tyto zkušenosti posílit jejich agresivní reakce. V kolektivu, kde je agresivní chování normou, se děti mohou cítit pod tlakem, aby se přizpůsobily.

Kromě toho může být agresivita podmíněna také psychologickými faktory, které zahrnují osobní predispozice a předchozí zkušenosti. Děti, které zažily násilí v rodině nebo vnějších vztazích, mohou vnímat agresi jako přijatelnou reakci na stres nebo frustraci.¹⁰

Šikana, jakožto specifický projev agresivity, se také vyznačuje složitými mechanismy. V rámci skupiny mohou jedinci přijímat nevhodné vzory chování, což může vést k tomu, že se agresivita stává normou. Skupinové tlaky a strach z vyloučení mohou povzbudit jednotlivce, aby se zapojili do šikanování, a tím se podíleli na kolektivní agresi.

Osobní predispozice hrají rovněž významnou roli. Někteří jedinci mohou mít sklon k agresivnímu chování v důsledku genetických faktorů nebo traumatických zkušeností. Tyto predispozice mohou být posíleny nedostatkem empatie a schopnosti rozpoznat utrpení druhých.

Celkově je důležité chápat, že agresivita a šikana jsou výsledkem komplexního působení různých faktorů a jejich vzájemných interakcí. Pochopení základních příčin a mechanismů, které vedou k těmto jevům, je klíčové pro efektivní prevenci a pomoc obětem. Prevence a intervence by měly brát v úvahu tuto složitost a zaměřit se nejen na agresory, ale i na oběti a celé prostředí, ve kterém se šikana a agresivita odehrávají.¹¹

¹⁰ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009, s. 67–80. ISBN 978-80-247-2310-5.

¹¹ KOLÁŘ, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 129–147. ISBN 978-80-7367-871-5 (brož.).

4 Druhy, stádia a subjekty šikany

Tato kapitola se zaměřuje na problematiku šikany, její různé formy, vývojová stádia a subjekty, které v ní vystupují. Šikana se může projevovat různými způsoby a mít vážné důsledky pro psychické i fyzické zdraví obětí. Kromě samotného průběhu šikany je důležité věnovat pozornost i tomu, kdo se na ní podílí – tedy agresorovi, oběti a přihlížejícím. Následující podkapitoly podrobně popisují jednotlivé druhy šikany, její postupný vývoj a základní subjekty, které v ní sehrávají určitou roli.

4.1 Formy šikany

Šikana se může projevovat v různých formách, které lze rozdělit do několika kategorií:

Fyzická agrese – V rámci fyzické agrese agresor využívá k útokům oběti fyzické násilí. Může to zahrnovat nejen přímé údery, ale také použití předmětů, které útok činí závažnějším, například baseballové pálky nebo batohu. Tento typ šikany často způsobuje vážné fyzické i psychické následky pro oběť.

Slovní agrese a zastrašování – Dalším druhem šikany je slovní agrese, která zahrnuje vyhrožování fyzickým útokem, urážky a posměšky. Agresor se snaží oběť zastrašit a ponížit, což může vést k dlouhodobému psychickému traumatu. Takové chování má destruktivní vliv na sebevědomí a psychickou pohodu oběti.

Krádeže, ničení a manipulace s věcmi – Agresor může také ničit nebo odcizovat majetek oběti. Tento typ šikany zahrnuje nejen krádeže, ale i půjčování věcí, které jsou následně vráceny v poškozeném stavu. Mezi často cílené předměty patří školní pomůcky, jako jsou tužky nebo penály. Tato forma šikany může vést k pocitům bezmoci a frustrace.

Násilné a manipulativní příkazy – Násilné a manipulativní příkazy představují další aspekt šikany, kdy agresor nutí oběť k vykonávání nepříjemných úkolů. Může to zahrnovat například psaní domácích úkolů za jiného žáka nebo donášení svačiny.

Tento typ manipulace nejenže zhoršuje vztahy mezi dětmi, ale také vytváří nerovnováhu moci v rámci skupiny.¹²

Kyberšikana – Kyberšikana představuje moderní formu šikany, která využívá informační technologie, jako jsou internet a mobilní telefony, k ubližování jiným osobám. Mezi nejčastější projevy této formy šikany patří zasílání urážlivých a zastrašujících zpráv prostřednictvím různých digitálních platforem, jako jsou e-mail, SMS nebo chatovací aplikace. Zatímco dříve byly běžně využívány služby jako ICQ a Skype,¹³ dnes se kyberšikana nejčastěji odehrává na sociálních sítích a komunikačních aplikacích, jako jsou Snapchat, WhatsApp, Messenger nebo Instagram Direct.

4.2 Stádia šikany

Šikana se obvykle vyvíjí v několika postupných fázích, které odrážejí její dynamiku a zákonitosti. Pochopení těchto stádií je důležité nejen pro porozumění mechanismům šikany, ale také pro hledání efektivních řešení. Těchto pět stádií se obvykle dělí na počáteční šikanu (první tři fáze) a pokročilou šikanu (poslední dvě fáze).¹⁴

První stupeň: Ostrakismus

Počáteční fáze šikany začíná vytvářením nerovných vztahů ve skupině, kde se někteří žáci dostávají do role outsiderů či obětních beránků. Tito jedinci mohou být méně oblíbení, odlišní nebo znevýhodnění tím, že jsou například terčem časté kritiky ze strany učitele, což může oslabit jejich postavení v kolektivu. Postupně se stávají terčem psychického nátlaku, který se projevuje ignorováním, intrikami, pomluvami nebo posměšky. Spolužáci s nimi odmítají komunikovat, vyčleňují je nebo je zesměšňují, čímž oběť postupně přijímá svou roli slabšího jedince a ztrácí schopnost bránit se. První stupeň šikany je velmi obtížné rozpoznat, protože jeho projevy mohou být nenápadné a snadno přehlédnutelné. Učitel by proto měl být vnímavý k sociální dynamice

¹² POLICIE ČR. *Preventivní informace: Šikana* [online]. Praha: Policie ČR [cit. 2025-01-19]. Dostupné z WWW: <<https://policie.gov.cz/clanek/preventivni-informace-sikana.aspx>>

¹³ POLICIE ČR. *Víte, co je kyberšikana?* [online]. Praha: Policie ČR, 2011 [cit. 2025-01-19]. Dostupné z WWW: <<https://policie.gov.cz/clanek/vite-co-je-kybersikana.aspx>>

¹⁴ ZVÍROTSKÝ, Michal. *Terminologický a výkladový slovník šikany*. Pedagogika. Praha: Grada, 2023, s. 60. ISBN 978-80-271-5187-5.

třídy a dokázat odlišit nevinné škádlení od cíleného ubližování, které může vést k vážnějším formám šikany.¹⁵

Druhý stupeň: Fyzická agrese a manipulace

Jakmile ostrakismus přetrvává, situace se může vyostřit a přejít k fyzickému násilí. Tento stupeň zahrnuje nejen slovní útoky, ale také fyzické napadení, například strkání nebo bouchání. Agresoři využívají manipulaci a psychický nátlak, což vede k postupnému zapojení dalších členů skupiny, kteří se dříve drželi stranou.¹⁶ Druhé stádium je tak charakteristické zesílením násilí, ať už fyzického nebo psychického.

Třetí stupeň: Klíčový moment

Ve třetí fázi dochází k vytvoření tzv. tvrdého jádra agresorů, kteří začínají dominovat a ovládat dynamiku šikany.¹⁷ Tato fáze je klíčová, protože skupina se rozhoduje, zda bude ve svém agresivním chování pokračovat, nebo se situace naopak uklidní. Pokud skupina přijme agresivní normy jako běžnou součást svého fungování, šikana se dále zhoršuje a stává se systematickou.

Čtvrtý stupeň: Intensifikace

Pokud šikana přetrvává, dochází k intenzifikaci agresivního chování. Skupina se stává stále agresivnější, a to jak v projevech fyzické síly, tak v psychické manipulaci. Oběti se ocitají v neustálém strachu a bezmoci, což může vést k vážným psychickým problémům, jako jsou deprese, úzkosti nebo dokonce myšlenky na sebepoškození. Tento stupeň je charakterizován neustálým nátlakem a hrozbami, což oběti ještě více oslabuje.

Pátý stupeň: Konec a rezignace

V poslední fázi šikany dochází k tomu, že se oběť vzdává snahy o obranu a rezignuje na situaci. Dlouhodobý psychický nátlak a frustrace vedou k tomu, že oběť akceptuje svou roli a přestává bojovat. Tento stav může mít dlouhodobé důsledky, jako je ztráta

¹⁵ ZŠ Křídlovická. *Šikana*. [online]. Brno: Základní škola Křídlovická, datum publikace neuvedeno [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <<https://www.zskridlovicka.cz/wp-content/uploads/2022/12/sikana.pdf>>.

¹⁶ KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: Příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 1997, s. 31–35. ISBN 80-7178-123-1.

¹⁷ ZVÍROTSKÝ, Michal. *Terminologický a výkladový slovník šikany*. Pedagogika. Praha: Grada, 2023, s. 60. ISBN 978-80-271-5187-5.

sebevědomí, pocit bezmoci a problémy s navazováním nových vztahů¹⁸. Páté stádium se označuje jako totalita nebo dokonalá šikana, kdy je agresivní chování plně zakotveno v kolektivu.¹⁹

4.3 Subjekty šikany

Šikana se většinou neodehrává jen mezi dvěma lidmi – agresorem a obětí – ale často do ní různým způsobem zasahují i další jedinci. Každý z nich má v tomto dění určitou roli, která může situaci buď zhoršit, nebo naopak pomoci ji řešit. Mezi hlavní subjekty šikany proto řadíme agresora, oběť a přihlížeje. V následujících částech jsou jednotlivé role popsány podrobněji, včetně jejich chování a způsobu, jakým ovlivňují průběh šikany.

4.3.1 Agresor šikany

Agresor šikany je jedinec, který cíleně zneužívá svou sílu a převahu k manipulaci a ubližování ostatním. Jeho chování je charakteristické několika znaky, které zahrnují jak fyzické projevy, tak psychologické vlastnosti.

Agresor obvykle působí dojmem chladného, útočného a nepřátelského člověka. Jeho výraz obličeje bývá strnulý, svaly napjaté, a jeho řeč těla je panovačná a výhružná. Často používá ponižující a agresivní jazyk, přičemž jeho tón hlasu je nepřátelský a urážlivý. Svou oběť drží ve stálém stavu strachu pomocí manipulace, vydírání nebo přímých výhružek, jako například: „Jestli něco řekneš, tak uvidíš!“

Dalším rysem agresorů je jejich tendence k plánování útoků. Nejedná se o impulzivní chování, ale o promyšlené strategie, které mají za cíl kontrolovat a oslabovat oběť. Agresoři často využívají svou moc k upevnění vlastní převahy, přičemž necítí lítost ani výčitky svědomí, pokud někomu ublíží. Pokud jsou přistiženi, reagují vztekle, ale málokdy přiznají vinu.

Agresoři mají také nízkou schopnost empatie a obtížně se vžívají do pocitů ostatních. Často se snaží ovládat své okolí, manipulovat lidmi a udržovat si nad nimi

¹⁸ KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: Příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 1997, s. 35–40. ISBN 80-7178-123-1.

¹⁹ ZVÍROTSKÝ, Michal. *Terminologický a výkladový slovník šikany*. Pedagogika. Praha: Grada, 2023, s. 60. ISBN 978-80-271-5187-5.

kontrolu. Šikanování nemusí být omezeno jen na vrstevníky, ale může se projevit i v rodině, například vůči sourozencům nebo rodičům. Jejich vztahy s ostatními jsou často založené na strachu a respektu získaném skrze nadvládu a zastrašování.

Zároveň se u agresorů může projevovat přehnané sebevědomí a sklon k podceňování druhých. Jejich školní výsledky i chování se mohou postupem času zhoršovat, protože se často stýkají s problematickými jedinci a odmítají převzít odpovědnost za své činy. Místo toho svádějí vinu na ostatní a v některých případech se dokonce chlubí tím, koho a jak šikanují.²⁰

Typologie agresorů zahrnuje několik rozdílných charakteristik. Hrubý agresor využívá svou fyzickou sílu k přímému ubližování oběti. Nejčastěji se uchyluje k bití, kopání nebo jiným formám fyzického násilí. Jeho jednání je impulzivní, často bez hlubšího promyšlení následků.

Na druhé straně stojí jemný, kultivovaný agresor, který se projevuje manipulativním chováním. Tento typ agresora bývá v očích dospělých často oblíbený a v kolektivu působí jako respektovaná osobnost. Přesto však ve skrytu organizuje šikanu jiných, přičemž se sám vyhýbá přímému násilí. Jeho strategie zahrnují intriky, pomluvy a nátlak prostřednictvím dalších jedinců.

Další specifickou skupinou jsou agresori zaměřující se na ekonomickou šikanu. Ti využívají materiální rozdíly k ponížení a izolaci oběti. Zaměřují se na děti, které mají méně finančních prostředků nebo pocházejí z odlišného sociálního prostředí. Výsměch, ponižování či dokonce vyloučení ze skupiny na základě majetkové situace patří k běžným projevům této formy šikany.

V mnoha případech hraje klíčovou roli i výchova. Rodinné prostředí má výrazný vliv na chování agresora. Pokud pochází z domácnosti, kde je násilí tolerováno nebo přehlíženo, existuje vysoká pravděpodobnost, že bude své vzorce chování přenášet do kolektivu. Rodiče agresorů mohou jejich chování bagatelizovat nebo dokonce ospravedlňovat tím, že si děti musí samy poradit.

Zásadní roli v řešení této problematiky hraje škola a pedagogové. Důležité je nejen včasné odhalení agresivního chování, ale i poskytnutí alternativních cest

²⁰ FIELD, Evelyn M. *Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro děti, rodiče i učitele*. V Praze: Ikar, 2009, s. 39–40. ISBN 978-80-249-1176-2.

pro agresory, jak si získat respekt bez použití násilí. Například zapojení do kolektivních sportů nebo jiných sociálních aktivit může pomoci zmírnit jejich sklony k agresí a ukázat jim jiné způsoby sociální interakce.²¹

4.3.2 Obět' šikany

Obětí šikany se může stát prakticky kdokoli, avšak některé děti jsou vůči ní zranitelnější než jiné. Často se jedná o jedince, kteří se nějakým způsobem odlišují od zbytku kolektivu – mohou být noví ve skupině, mít specifické povahové rysy nebo působit nesmělým dojmem. Právě jejich neschopnost efektivně se bránit je činí snadným terčem pro agresory.

Rodinné zázemí rovněž hraje významnou roli. Oběti často pocházejí z rodin, kde jim chyběla dostatečná podpora k rozvoji samostatnosti. Děti, které se nenaučily prosazovat se v kolektivu, mohou mít potíže najít si místo mezi vrstevníky, což zvyšuje pravděpodobnost, že se stanou obětí šikany.

Dalším faktorem je fyzická slabost – děti, které nejsou schopny se fyzicky bránit, se často ocitají v roli oběti. Neznamená to však, že se obětí stávají pouze fyzicky méně zdatní jedinci. Mnohdy stačí jen nízká schopnost asertivního jednání nebo nedostatečné sociální dovednosti, které dítě činí snadným cílem pro agresory.

Psychické vlastnosti obětí mohou rovněž hrát klíčovou roli. Mnoho obětí bývá citlivých, uzavřených nebo málo sebevědomých. Často se cítí osamělé, mají obtíže s navazováním přátelství a nedokážou si vybudovat pevné sociální vazby. Kvůli této izolaci se pak jen obtížně brání útokům agresorů a mnohdy se ani nesvěří dospělým, kteří by mohli zasáhnout.²²

Některé děti se stávají obětmi kvůli přehnané rodičovské ochraně. Pokud jsou dlouhodobě vychovávány v prostředí, kde jim rodiče nebo prarodiče nedovolí se osamostatnit, ztrácejí schopnost se přirozeně začlenit do kolektivu. Nedostatek zkušeností s řešením běžných konfliktů a absence zdravé sebedůvěry může vést k tomu,

²¹ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2015, 161–163. ISBN 978-80-247-5309-6.

²² ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. PP : pedagogická praxe. Praha: Portál, 1995, s. 34–35. ISBN 80-7178-049-9.

že jsou vnímány jako snadné cíle pro agresory. Tyto děti často jen pasivně sledují dění kolem sebe a nejsou schopny se aktivně bránit nebo vyjádřit vlastní názor.

Další zranitelnou skupinou jsou děti, jejichž odlišnosti jsou na první pohled patrné. Může se jednat o fyzické znaky, jako je odlišná výška, tělesná konstituce nebo barva vlasů, ale i o celkový projev dítěte – tiché, osamělé děti se často stávají outsiderem třídy, což zvyšuje jejich zranitelnost vůči šikaně.

Oběťmi šikany se mohou stát také děti učitelů nebo jiných autoritativních osobností. Tyto děti mohou být spolužáky vnímány jako privilegované, což v některých případech vede k cílené šikaně. Na druhé straně mohou být vystaveny vyšším nárokům ze strany pedagogů, kteří očekávají, že budou příkladem pro ostatní. Tento tlak může dítě izolovat od kolektivu a učinit z něj terč agrese.

V neposlední řadě se šikana dotýká i dětí se zdravotním postižením. Handicapované děti často vyžadují speciální přístup a podporu, což může vzbuzovat u spolužáků negativní reakce. Někdy se objevuje i nepřipravenost školního prostředí na jejich integraci, což může vést k dalšímu prohloubení jejich izolace a zranitelnosti.²³

Některé oběti šikany reagují na svou situaci agresivním chováním, čímž paradoxně mohou sami přispět k eskalaci konfliktů. Může se jednat o verbální útoky, provokace nebo obrannou agresi vůči ostatním dětem. Tyto děti se tak stávají jak oběťmi, tak zároveň agresory, což může jejich situaci ještě více zkomplikovat.

Mnoho dětí o své zkušenosti se šikanou nemluví. Často věří, že se jim podaří situaci zvládnout samy, nebo doufají, že agresor přestane. Mohou se také obávat, že pokud se svěří, ostatní je budou vnímat jako slabé nebo neschopné se bránit. Takový strach je často doprovázen i pocitem, že si za svou situaci mohou samy, a proto raději mlčí.

Nízké sebevědomí je dalším faktorem, který obětem brání hledat pomoc. Děti, které dlouhodobě zažívají šikanu, často přestávají věřit, že by jim někdo pomohl. Ztrácejí naději, že by situace mohla mít řešení, a proto se nikomu nesvěří.

²³ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2015, 161–163. ISBN 978-80-247-5309-6.

Oběti se obávají nejen reakce agresora, ale i samotného vyšetřování situace. Mají strach, že by jejich svědectví vedlo k odplatě ze strany šikanujících, nebo že by je ostatní začali vnímat jako žalobníky, což by mohlo situaci ještě více zkomplikovat. Z tohoto důvodu se raději neobracejí na učitele ani na školní personál.

Rodiče mohou nechtěně situaci ještě zhoršit, pokud na stížnosti dítěte reagují nepochopením nebo zlehčováním problému. Pokud dítě slyší od rodičů, že by mělo situaci vydržet nebo vyřešit samo, může to vést k pocitu bezmoci a osamění.²⁴

Šikana ovlivňuje nejen oběť samotnou, ale i její okolí. Spolužáci často váhají, zda se zastat šikanovaného dítěte, nebo zda se raději přizpůsobit dynamice skupiny a agresora mlčky tolerovat. Tento fenomén vede k normalizaci násilí a k pocitu bezmoci nejen u obětí, ale i u těch, kteří situaci pouze přihlížejí.²⁵

Rodina oběti hraje klíčovou roli v řešení šikany. Rodiče by měli být v kontaktu se školou a hledat efektivní způsoby, jak své dítě podpořit. Důležité je také nepodléhat panice a vést dítě k postupnému posilování jeho sebevědomí.²⁶

Dopad šikany na oběť se liší v závislosti na jejím věku, psychické odolnosti a na tom, jakou podporu jí poskytuje okolí. Důležité je také to, zda dítě našlo nové místo v kolektivu a jakým způsobem proběhlo vyšetřování šikany. Ne u všech obětí dochází k těžké traumatizaci – děti, které dokázaly aktivně spolupracovat při řešení situace nebo se samy bránily, mají často menší následky. Takové případy jsou však méně časté.²⁷

4.3.3 Přihlízející (diváci šikany)

Přihlízející hrají v procesu šikany důležitou roli. Často jsou vnímáni jako pasivní pozorovatelé, avšak jejich přítomnost a reakce mohou situaci významně ovlivnit. Mnohdy si neuvědomujeme, že i oni mohou být vnitřně zasaženi tím, čeho jsou svědky.

²⁴ VÁGNEROVÁ, Kateřina a BAJEROVÁ, Markéta. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2009, s. 15–16. ISBN 978-80-7367-611-7.

²⁵ ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. PP : pedagogická praxe. Praha: Portál, 1995, s. 34–37. ISBN 80-7178-049-9.

²⁶ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2015, s. 166. ISBN 978-80-247-5309-6.

²⁷ SVOBODA, Jan a JOCHMANNOVÁ, Leona. *Krizové situace výchovy a výuky*. V Praze: Stanislav Juhaňák - TRITON, 2015, s. 59. ISBN 978-80-7387-935-8.

I když se jich šikana přímo netýká, její dopad na ně může být hluboký a dlouhodobý. Mohou zažívat vnitřní rozpor mezi strachem z agresora a pocitem viny za to, že nezasáhli.²⁸

Děti, které šikanu sledují, si postupně osvojují nové vzorce chování. Vidí, že agrese se může stát běžnou součástí kolektivu a že ubližování slabším nemusí mít důsledky. To může vést ke změně jejich postojů a hodnot. Pokud šikana přetrvává delší dobu, dochází k postupné otupělosti vůči násilí a strach z případného zapojení do konfliktu je nutí přiklánět se na stranu silnějších. Ti, kdo se původně cítili nepříjemně nebo měli výhrady, mohou postupně přijmout šikanu jako běžnou součást skupinového života, a dokonce se do ní začít aktivně zapojovat.

Zpočátku může u přihlížejících převládat nesouhlas se šikanou, ale postupem času se tento postoj mění. Mechanismy skupinové dynamiky způsobují, že děti potlačují svůj přirozený odpor vůči agresi, aby se nestaly terčem útoků nebo podezření. Pocit bezpečí jim poskytuje právě to, že se nevymezují vůči agresorovi. Kdo si zachová odstup nebo projeví nesouhlas, stává se podezřelým, a pokud se pokusí oběti pomoci, riskuje, že se sám dostane do ohrožení. Tím se upevňuje moc agresora a udržuje atmosféra strachu, ve které je pasivita považována za nejlepší strategii přežití.²⁹

Přihlížející tedy nejsou pouhými pasivními svědky, ale klíčovými aktéry v celém procesu šikany. Jejich reakce mohou situaci buď zhoršit, nebo naopak pomoci její eskalaci zabránit. Pokud by se postavili na stranu oběti, mohli by přispět k ukončení šikany. Mnoho z nich však neví, jak správně reagovat, bojí se důsledků nebo podléhají tlaku skupiny. Proto je důležité zaměřit se na jejich vzdělávání a posílení jejich schopnosti postavit se proti nespravedlnosti bez obav z negativních následků.³⁰

²⁸VÁGNEROVÁ, Kateřina a BAJEROVÁ, Markéta. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2009, s. 13. ISBN 978-80-7367-611-7.

²⁹ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu*. Pro rodiče. Praha: Grada, 2010, s. 64. ISBN 978-80-247-2991-6.

³⁰VÁGNEROVÁ, Kateřina a BAJEROVÁ, Markéta. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2009, s. 13. ISBN 978-80-7367-611-7.

5 Trestněprávní aspekty šikany

Šikana nemusí být vždy vnímána jako protiprávní jednání. Z právního hlediska může v některých případech působit jako společensky nežádoucí, avšak nikoliv nutně protiprávní chování. Hodnocení situace se může lišit podle toho, zda se na ni díváme z pohledu agresora nebo oběti. Přestože samotná šikana není výslovně definována jako trestný čin, její jednotlivé projevy mohou být právně postižitelné.³¹

5.1 Právní normy související se šikanou

V českém právním systému existuje několik zákonů, které se vztahují k řešení šikany a jejích důsledků. Mezi hlavní předpisy patří:

V oblasti školství stanovuje **zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)** povinnosti škol v souvislosti se zajištěním bezpečného prostředí pro vzdělávání. Zároveň definuje práva a povinnosti žáků a jejich zákonných zástupců, čímž vytváří právní rámec pro prevenci a řešení případů šikany ve školním prostředí.³²

Pokud je dítě vystaveno nebezpečí nebo zanedbávání, zasahují orgány sociálně-právní ochrany dětí, jejichž působnost vymezuje **zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**. Tento zákon poskytuje nástroje k ochraně dětí před fyzickým či psychickým násilím a umožňuje příslušným institucím přijímat opatření vedoucí k jejich ochraně.³³

Méně závažné projevy šikany, které neodpovídají skutkové podstatě trestného činu, mohou být posuzovány v rámci přestupkového řízení. Právní úpravu přestupků nyní

³¹ VÁGNEROVÁ, Kateřina a BAJEROVÁ, Markéta. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2009, s. 113. ISBN 978-80-7367-611-7.

³² ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2004, částka 190 [cit. 16. 3. 2025]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>. ISSN 1211-1244.

³³ ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ze dne 9. prosince 1999. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1999, částka 111 [cit. 16. 3. 2025]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>. ISSN 1211-1244.

vymezuje **zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich**,³⁴ a **zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích**. Tyto zákony se zaměřují na jednání, které narušuje občanské soužití nebo veřejný pořádek, přičemž určité formy šikany mohou být kvalifikovány právě jako přestupek.³⁵

V případech, kdy šikana nabývá závažnějších forem a způsobuje oběti fyzickou či psychickou újmu, může být posuzována podle **zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku**. Tento právní předpis definuje skutkové podstaty trestných činů, které mohou být aplikovány na jednání spojené se šikanou, například ublížení na zdraví, vydírání či nebezpečné vyhrožování. Trestní odpovědnost za tyto činy závisí na věku pachatele a závažnosti jednání.³⁶

5.1.1 Přestupky související se šikanou

Šikana, která nenaplní znaky trestného činu, může být posuzována jako přestupek. Mezi nejčastější přestupky související se šikanou patří úmyslné poškození cizí věci, narušování občanského soužití nebo drobné fyzické napadení.³⁷

- **Poškození majetku** – pokud někdo úmyslně zničí nebo poškodí osobní věc osobě a škoda nepřesáhne 10 000 Kč, může být jednání posouzeno jako přestupek proti majetku podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona č. 251/2016 Sb.
- **Vyhrožování újmou na zdraví nebo jiné hrubé jednání** – pokud agresor nebo jeho rodiče slovně útočí na oběť nebo její rodinu, může být takové jednání kvalifikováno jako přestupek proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. a) nebo c) zákona č. 251/2016 Sb.

³⁴ ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich ze dne 19. července 2016. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2016, částka 98 [cit. 16. 3. 2025]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250>. ISSN 1211-1244.

³⁵ ČESKO. Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích ze dne 15. června 2016. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2016, částka 98 [cit. 16. 3. 2025]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-251?text=251%2F2016>. ISSN 1211-1244.

³⁶ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ze dne 8. ledna 2009. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2009, částka 11 [cit. 16. 3. 2025]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>. ISSN 1211-1244.

³⁷ VÁGNEROVÁ, Kateřina a BAJEROVÁ, Markéta. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2009, s. 122. ISBN 978-80-7367-611-7.

- **Ublížení na zdraví**, které nevede k vážnému zranění, může být považováno za přešůpek proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. b) zákona č. 251/2016 Sb.³⁸

5.1.2 Trestné činy spojené se šikanou

Vážnější formy šikany mohou naplňovat skutkovou podstatu trestných činů, přičemž rozhodující je míra způsobené újmy a úmysl pachatele. **Trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.)** upravuje následující trestné činy, které mohou souviset se šikanou:

- **Omezování osobní svobody** – pokud je dítě například zavíráno na toaletách nebo mu je jinak bráněno ve volném pohybu, může jít o trestný čin omezování osobní svobody (§ 171).
- **Loupež** – pokud agresor použije násilí nebo hrozbu násilí k tomu, aby si přisvojil cizí věc, může být čin klasifikován jako loupež (§ 173).
- **Vydírání** – pokud je dítě donuceno k určitému jednání pod pohrůzkou násilí nebo jiné újmy, může jít o trestný čin vydírání (§ 175).
- **Nebezpečné vyhrožování** – pokud agresor hrozí oběti těžkou újmou na zdraví nebo smrtí a vzbuzuje tím důvodnou obavu, může být jednání posuzováno jako trestný čin nebezpečného vyhrožování (§ 353).
- **Poškození cizí věci** – pokud škoda způsobená na majetku přesáhne 10 000 Kč, může být jednání klasifikováno jako trestný čin poškození cizí věci (§ 228).
- **Útisk** – pokud je dítě donuceno k určitému jednání využitím jeho tísně či závislosti, může být takové jednání kvalifikováno jako trestný čin útisku (§ 177).
- **Krádež** – přisvojení si cizí věci bez souhlasu majitele může být posouzeno jako trestný čin krádeže, zejména pokud škoda není zanedbatelná (§ 205).
- **Ublížení na zdraví** – pokud agresor způsobí oběti fyzickou újmu, která přesahuje drobná zranění, může být čin klasifikován jako trestný čin ublížení na zdraví (§ 146).³⁹

V případech, kdy šikana eskaluje do závažných forem, může vést až k trestnímu stíhání agresora. Oběť šikany pak získává určitá práva v trestním řízení,

³⁸ ČESKO. Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přešůpech ze dne 15. června 2016. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2016, částka 98. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-251?text=251%2F2016>>. ISSN 1211-1244.

³⁹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ze dne 8. ledna 2009. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>. ISSN 1211-1244.

například možnost požadovat náhradu škody. Ne vždy však dochází k potrestání pachatele, například kvůli jeho nízkému věku či nedostatku důkazů.

Pokud šikana způsobí hmotnou škodu nebo morální újmu, může být poškozenému umožněno domáhat se nápravy občanskoprávní cestou, například žalobou na ochranu osobnosti či na náhradu škody.

V případě, že šikanování zahrnuje fyzické násilí, sexuální obtěžování nebo jinou formu útoku na důstojnost oběti, mohou být pachatelé obviněni z dalších trestných činů, jako je znásilnění, pohlavní zneužívání či ohrožování mravní výchovy mládeže.⁴⁰

5.1.3 Trestní sazby a postih mladistvých

Trestní zákon rozlišuje různé formy šikany a umožňuje jejich postih podle závažnosti spáchaného činu. Pokud jednání pachatele naplní skutkovou podstatu více trestných činů, mohou být tyto činy posuzovány současně.

V případě mladistvých pachatelů, tedy osob starších 15, ale mladších 18 let, platí specifická pravidla pro ukládání trestů. Zákon stanovuje, že jim nelze uložit všechny druhy trestů jako dospělým pachatelům. Mezi dostupné tresty patří například obecně prospěšné práce, zákaz činnosti, peněžitý trest, podmíněný trest odnětí svobody či odnětí svobody s výkonem v zařízení pro mladistvé. Pokud soud rozhodne o trestu odnětí svobody, stanovuje se jeho délka zpravidla v rozmezí jednoho až pěti let.

Zákon nicméně umožňuje uložit mladistvému i přísnější trest, pokud se dopustil obzvláště závažného jednání, například činů s mimořádně těžkými následky nebo s vysokou společenskou nebezpečností. V takových případech může být trest odnětí svobody prodloužen až na deset let, pokud by mírnější postih neplnil svůj účel.

Trestní sazby pro mladistvé jsou ve srovnání s dospělými pachateli obecně mírnější, jelikož cílem právního systému je především náprava a resocializace,

⁴⁰ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy depresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Pedagogika. Praha: Grada, 2009, s. 113–130. ISBN 978-80-247-2310-5.

nikoli pouze trestání.⁴¹ Mladiství, tedy osoby ve věku 15–18 let, jsou podle **§ 2 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)**, trestně odpovědní za spáchání činů jinak trestných, přičemž se na ně vztahuje zvláštní právní režim, který zohledňuje jejich věk, osobnostní vývoj a možnosti nápravy. Podle § 5 tohoto zákona se na mladistvé nevztahují běžné tresty podle trestního zákoníku, ale tzv. trestní opatření, jejichž cílem je zejména výchovné působení a prevence dalšího protiprávního jednání. Tento přístup zdůrazňuje individuální zacházení s mladistvými pachateli a podporuje jejich resocializaci namísto čistě represivních sankcí.⁴²

⁴¹ KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005, s. 217. ISBN 80-7367-014-3.

⁴² ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů ze dne 25. června 2003. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2003, částka 79 [cit. 16. 3. 2025]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>. ISSN 1211-1244.

6 Způsoby obrany a reakce na šikanu

6.1 Možnosti obrany oběti šikany

Oběť šikany se často ocitá v situaci, kdy neví, jak správně reagovat. Klíčové je pochopit, že i když nemůže situaci vždy zcela ovlivnit, existují způsoby, jak se chránit a snížit riziko další agrese. Prvním krokem je vyhodnocení situace a volba nejbezpečnějšího řešení. Pokud dochází k fyzickému útoku, je ideální co nejrychleji uniknout a vyhledat pomoc u učitele, školního personálu nebo jiné dospělé osoby. Pokud útěk není možný, může pomoci rozhodné, ale klidné odmítnutí agrese. Strach nebo nejasná reakce mohou agresora povzbudit k dalším útokům.⁴³

Kromě fyzického útoku je běžnou formou šikany i ponižování a psychický nátlak. Důležité je, aby se oběť nebála o tom mluvit. Pocity studu nebo strachu mohou vést k tomu, že si dítě nechá situaci pro sebe, což agresor vycítí a může šikanu stupňovat. Přiznat problém není slabost, ale první krok k jeho řešení.⁴⁴

V případě verbální šikany je důležité nereagovat emotivně a nenechat se vtáhnout do konfliktu. Ignorování provokací nebo klidná, sebejistá odpověď mohou situaci uklidnit a vzít agresorovi moc.⁴⁵ Agresoři se často snaží vyvolat strach nebo vztek, protože jim dává pocit nadvlády. Pokud oběť přestane na jejich útoky reagovat tímto způsobem, agresor může ztratit zájem.⁴⁶

Mnoho obětí se snaží agresorovi přizpůsobit nebo s ním vyjednávat v domnění, že tím útoky ukončí. Tento přístup však může vést k opakovaným problémům. Místo toho je vhodnější jasně se vymezit a nevstupovat do situací, které mohou být nebezpečné. Pokud se šikana stupňuje nebo se oběť cítí ohrožená, neměla by váhat s vyhledáním pomoci.

⁴³ BOURCET, Stéphane a GRAVILLON, Isabelle. *Šikana ve škole, na ulici, doma: jak bránit své dítě : praktický průvodce pro rodiče, pedagogy a vychovatele*. Albatros Plus. Praha: Albatros, 2006, s. 58–59. ISBN 80-00-01552-8.

⁴⁴ FIELD, Evelyn M. *Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro děti, rodiče i učitele*. V Praze: Ikar, 2009, s. 85. ISBN 978-80-249-1176-2.

⁴⁵ BOURCET, Stéphane a GRAVILLON, Isabelle. *Šikana ve škole, na ulici, doma: jak bránit své dítě : praktický průvodce pro rodiče, pedagogy a vychovatele*. Albatros Plus. Praha: Albatros, 2006, s. 59. ISBN 80-00-01552-8.

⁴⁶ FIELD, Evelyn M. *Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro děti, rodiče i učitele*. V Praze: Ikar, 2009, s. 86. ISBN 978-80-249-1176-2.

Školy, které úspěšně snižují výskyt šikany, často podporují programy, kde se žáci učí, jak reagovat na agresi a jak požádat o pomoc. Důležité je vytvářet prostředí, kde oběť ví, že má ke komu se obrátit a že jí někdo pomůže.⁴⁷

Rychlá a rozhodná reakce může agresorovi ukázat, že oběť není snadným cílem. Pokud dojde k fyzickému útoku, není vhodné oplácet násilí, pokud to není otázka nutné sebeobrany. Jakýkoli pokus o obranu může být agresorem využit jako záminka k dalšímu násilí. Důležité je zachovat klid a soustředit se na to, jak se co nejrychleji dostat do bezpečí.

Obrana proti šikaně není o snášení útoků nebo jejich přehlížení. Čím dříve oběť dokáže jasně reagovat a zapojit do situace další osoby, tím větší má šanci, že se šikana přestane opakovat.⁴⁸

6.1.1 Pomáhající organizace

Oběť šikany může využít i specializované organizace, které poskytují krizovou intervenci, psychologickou podporu a poradenství. Jednou z nejdůležitějších služeb v České republice je **Linka bezpečí**, která poskytuje anonymní a bezplatnou pomoc dětem a mladistvým, kteří se potýkají s různými problémy, včetně šikany. Na tuto linku se mohou obrátit nejen oběti, ale i jejich spolužáci nebo rodiče, kteří si nejsou jistí, jak situaci řešit. Konzultanti pomohou oběti pochopit její situaci, nabídnou jí konkrétní rady, jak reagovat, a pokud je to nutné, zprostředkují kontakt na odborníky či instituce, které se specializují na dlouhodobější řešení problému.

Další organizace, které mohou obětem šikany pomoci, zahrnují Dětské krizové centrum, Pedagogicko-psychologické poradny nebo střediska výchovné péče, která nabízejí psychologickou podporu a poradenství. Tyto organizace mohou pomoci

⁴⁷ MATTHEWS, Julie a MATTHEWS, Andrew. *Stop šikaně!.* Jihlava: Baroque Partners s.r.o, 2015, s. 154. ISBN 978-80-87923-06-1.

⁴⁸ BOURCET, Stéphane a GRAVILLON, Isabelle. *Šikana ve škole, na ulici, doma: jak bránit své dítě : praktický průvodce pro rodiče, pedagogy a vychovatele.* Albatros Plus. Praha: Albatros, 2006, s. 60–61. ISBN 80-00-01552-8.

nejen dětem, ale i jejich rodičům, kteří často nevědí, jak na šikanu reagovat a jak svému dítěti poskytnout nejlepší podporu.⁴⁹

6.2 Role rodičů při řešení šikany

Rodiče hrají klíčovou roli při řešení šikany, a to zejména tím, že včas rozpoznají varovné signály a aktivně se zapojí do ochrany svého dítěte. Děti, které se stanou obětí šikany, často o svých problémech nemluví kvůli strachu z pomsty nebo pocitu viny. Rodiče by proto měli být pozorní k jakýmkoli změnám v chování dítěte, jako jsou náhlá ztráta zájmu o školu, poruchy spánku nebo nevysvětlitelné modřiny.

Důležitým aspektem je poskytnutí bezpečí a podpory. Rodiče by měli dítě ujistit, že mu věří a že není samo. Je vhodné s ním vést citlivý rozhovor a snažit se pochopit jeho pocity. Někdy se dítě může zdráhat hovořit o svých zkušenostech ze strachu z nepochopení či dalších problémů. Z tohoto důvodu je nezbytné budovat si jeho důvěru postupně a trpělivě.⁵⁰

Rodiče mohou efektivně pomoci tím, že vytvoří podpůrnou skupinu s dalšími rodiči, kteří mají podobné zkušenosti. Společná iniciativa často vede k tomu, že škola začne problém řešit systematictěji.⁵¹

Pokud se šikana potvrdí, rodiče by měli kontaktovat školu a zahájit spolupráci s učiteli. Prvním krokem je konzultace s třídním učitelem nebo školním metodikem prevence. Je důležité, aby rodiče požadovali konkrétní opatření, která povedou k ochraně dítěte a odstranění problému. Měli by se vyvarovat impulzivních reakcí vůči agresorovi a spíše se zaměřit na systematické řešení situace.⁵²

V případě, že škola nereaguje adekvátně nebo problém nedostatečně řeší, mají rodiče možnost obrátit se na další instituce – školního inspektora, policii nebo odborníky

⁴⁹ Linka bezpečí. *Cože? Někdo tě šikanuje?* [online]. [cit. 16. 3. 2025]. Dostupné z: <<https://www.linkabezpeci.cz/-/coze-nekdo-te-sikanuje>>.

⁵⁰ KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: Příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 1997, s. 111–115. ISBN 80-7178-123-1.

⁵¹ MATTHEWS, Julie a MATTHEWS, Andrew. *Stop šikaně!*. Jihlava: Baroque Partners s.r.o, 2015, s. 155. ISBN 978-80-87923-06-1.

⁵² ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu*. Pro rodiče. Praha: Grada, 2010, s. 108–109. ISBN 978-80-247-2991-6.

na problematiku šikany. Důležité je také zajistit dítěti psychologickou podporu, pokud šikana zanechala výrazné negativní dopady na jeho psychický stav.⁵³

6.3 Role školy a pedagogů v boji proti šikaně

Školy a pedagogové mají zásadní odpovědnost při řešení šikany, a proto je důležité, aby postupovali rychle a efektivně. Pokud se šikana vyskytne, je nezbytné ji ihned vyšetřit a neodkládat řešení, protože jakékoli váhání může být vnímáno jako bagatelizace problému.⁵⁴

Pedagogové by měli být pozorní k chování žáků ve třídě, sledovat jejich vztahy, vzájemnou spolupráci i případnou rivalitu. Pokud se objeví první náznaky šikany, je nutné zaujmout jasný postoj a dát najevo nesouhlas s takovým chováním. To pomáhá nejen oběti, která tak získává podporu, ale i ostatním spolužákům, kteří si uvědomují, že šikana není tolerována.

Učitelé by měli při podezření na šikanu kontaktovat rodiče oběti a citlivě s nimi projednat změny v chování jejich dítěte. Pokud si nejsou jisti, jak situaci řešit, je vhodné obrátit se na odborníka, který jim může poskytnout návod na správný postup. Vyšetřování by mělo být vedeno s rozvahou, aby se předešlo nepřiměřeným závěrům, které by mohly situaci zhoršit.⁵⁵

V případě potvrzené šikany je nezbytné nastavit jasné důsledky pro agresora, aby bylo zřejmé, že takové chování je nepřijatelné. Školní prostředí by mělo být bezpečné pro všechny žáky, a proto je klíčové, aby se šikana vždy řešila systematicky a s důrazem na ochranu oběti. Je však nutné zdůraznit, že škola nese odpovědnost za řešení šikany pouze tehdy, pokud k ní dochází v jejím areálu nebo v souvislosti se školními aktivitami.⁵⁶

⁵³ KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: Příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 1997, s. 116. ISBN 80-7178-123-1.

⁵⁴ ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu*. Pro rodiče. Praha: Grada, 2010, s. 105. ISBN 978-80-247-2991-6.

⁵⁵ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009, s. 142. ISBN 978-80-247-2310-5.

⁵⁶ ŘÍČAN, P., JANOŠOVÁ, P. *Jak na šikanu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, s. 106. ISBN 978-80-247-2991-6.

6.3.1 Osoby odpovědné za řešení šikany ve škole

Školní metodik prevence zastává významnou roli v boji proti šikaně a agresivnímu chování ve škole. Odpovídá za informovanost všech pedagogických pracovníků o této problematice a aktivně se zapojuje do řešení konkrétních případů šikanování. K jeho povinnostem patří také podpora kolegů při zvládání strategií a postupů, které vedou k účinnému řešení šikany.

Důležitou součástí jeho práce je vedení evidence případů agresivního chování mezi žáky, aby bylo možné efektivně sledovat vývoj situace ve škole a zajistit rychlou intervenci. Dále se podílí na tvorbě preventivní strategie školy, která je součástí jejího minimálního preventivního programu. Školní metodik prevence by měl absolvovat odborné kurzy zaměřené na problematiku šikany, aby mohl efektivně plnit svou roli a poskytovat pedagogům potřebnou podporu.⁵⁷

V oblasti prevence a řešení šikany úzce spolupracuje se **školním poradenským pracovištěm**, které poskytuje bezplatné poradenské a konzultační služby žákům, jejich zákonným zástupcům a pedagogům. Některé služby tohoto pracoviště mohou být poskytovány pouze na žádost žáka či jeho rodičů, případně na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci, jako je například OSPOD.

Poradenské pracoviště úzce spolupracuje nejen s pedagogy, ale také s třídními učiteli, učiteli výchov a dalšími odborníky působícími ve škole. Koordinuje kontakt s dalšími školskými institucemi, například s pedagogicko-psychologickou poradnou nebo speciálně pedagogickým centrem, aby zajistilo žákům komplexní podporu.

Jeho hlavním cílem je vytváření podmínek pro optimální vzdělávání a rozvoj žáků, a to včetně podpory jejich speciálních vzdělávacích potřeb. Kromě toho se školní poradenské pracoviště podílí na prevenci rizikového chování, poskytuje kariérní poradenství a metodickou podporu pedagogickým pracovníkům. Všechny jeho služby jsou poskytovány s důrazem na důvěrnost jednání a ochranu osobních údajů žáků.⁵⁸

⁵⁷ Věstník Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení [online]. Čl. 3 Školy a školská zařízení v prevenci šikanování. Dostupné také z: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/2001-1>>.

⁵⁸ Česká školní inspekce. *Školní poradenské pracoviště* [online]. V Boleradicích 17. 6. 2020. Dostupné také z: <https://portal.csicr.cz/userdata/%C5%A0PP%2020-21.pdf>.

7 Prevence šikany a agresivity u dospívajících

Prevence šikany a agresivity mezi dospívajícími vyžaduje komplexní přístup, který se zaměřuje nejen na eliminaci konkrétních případů, ale i na dlouhodobé změny ve školním prostředí.

Jedním z nejúčinnějších přístupů je vytvoření pedagogické komunity, která aktivně posiluje odolnost školních kolektivů vůči šikaně. To zahrnuje nejen vzdělávání učitelů a školních pracovníků, ale také zavádění specifických programů zaměřených na rozpoznání a řešení šikany. Důležitou roli v prevenci hraje také spolupráce škol s odborníky, jako jsou školní psychologové, speciální pedagogové, sociální pracovníci či policisté. Klíčovým aspektem prevence je důsledná podpora škol ze strany ministerstva školství a dalších institucí, která zahrnuje metodické vedení, legislativní opatření a kontrolní mechanismy. Školní inspektoři a nezávislé organizace zaměřené na ochranu práv dětí pak mohou dohlížet na efektivní plnění těchto opatření.

Prevence šikany se nesoustředí pouze na jednotlivé incidenty, ale musí se zaměřit i na hlubší příčiny, jako jsou narušené vztahy ve třídách, nedostatek porozumění mezi žáky a absenci pevných hodnot. V tomto ohledu škola neplní jen vzdělávací funkci, ale také výchovnou roli, jejímž cílem je vytvářet bezpečné prostředí, kde šikana nebude tolerována a kde mají oběti i svědci jasně definované možnosti řešení situace.⁵⁹

Rodinné prostředí hraje v tomto procesu zásadní roli. Výchova postavená na důvěře, lásce a jasně vymezených hranicích přispívá k formování zdravých mezilidských vztahů a snižuje pravděpodobnost agresivního chování u dětí. Naopak nedostatek pozornosti, nezáměr nebo příliš autoritativní výchova mohou vést k frustraci, kterou si dítě vybíjí na slabších jedincích. Významný vliv má také způsob, jakým rodiče komunikují o konfliktu a jeho řešení – pokud dítě vyrůstá v prostředí, kde je násilí vnímáno jako běžná forma jednání, existuje vyšší riziko, že tento vzorec převeze do svého vlastního chování. Rodiče by proto měli aktivně podporovat empatii, učit děti konstruktivně řešit konflikty a poskytovat jim bezpečné zázemí, ve kterém se mohou otevřeně vyjadřovat o svých emocích a problémech.⁶⁰

⁵⁹ KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005, s. 197–199. ISBN 80-7178-513-X.

⁶⁰ MARTÍNEK, Zdeněk. *Šikana u předškolních dětí. Jak může otec či matka v tomto směru dítě ovlivnit? Šance dětem* [online]. 20. 02. 2021 [cit. 16. 3. 2025]. Aktualizováno 01. 09. 2023. Dostupné z: <<https://sancedetem.cz/sikana-u-predskolnich-deti>>.

Kvalitní využití volného času je dalším důležitým prvkem prevence. Mimoškolní aktivity, jako jsou sport, umělecké kroužky či dobrovolnictví, podporují sociální dovednosti, sebevědomí a odpovědnost. Možnost smysluplné seberealizace v bezpečném prostředí snižuje riziko agresivního chování a šikany. Školy a obce by proto měly podporovat dostupnost těchto aktivit a spolupracovat s organizacemi zaměřenými na rozvoj sociálních kompetencí a prevenci rizikového chování.⁶¹

Prevence šikany by měla být přizpůsobena specifickým podmínkám každé školy a třídního kolektivu. Univerzální strategie nemusí vždy fungovat, proto je důležité, aby pedagogové věnovali pozornost dynamice vztahů mezi žáky a upravovali preventivní opatření podle konkrétních potřeb. Flexibilní přístup umožňuje efektivnější prevenci a minimalizaci rizikových situací.⁶²

Školy by měly pravidelně vyhodnocovat situaci a zajistit, aby strategie prevence nebyly pouze formální, ale skutečně účinné. Důležité je zavést jasná pravidla a sjednotit přístup pedagogů, protože nekonzistentní řešení šikany snižuje účinnost opatření. Pokud učitelé uplatňují rozdílné metody, žáci mohou získat dojem, že pravidla nejsou pevně daná, což oslabuje celkovou prevenci.⁶³

Navzdory zavedeným opatřením mohou prevenční strategie narážet na překážky, jako je nedostatečné zapojení pedagogů nebo různé pohledy rodičů na problematiku. Proto je nutné, aby prevence byla dlouhodobá, systematická a podpořená pravidelným vzděláváním učitelů i otevřenou komunikací mezi všemi stranami. Významným faktorem je také spolupráce mezi školou a rodinou. Informovanost rodičů a jejich zapojení do preventivních aktivit může výrazně posílit celkovou efektivitu opatření proti šikaně. Otevřená komunikace mezi školou a rodiči umožňuje včasnou reakci na varovné signály a přispívá k ochraně dětí před možnými negativními důsledky šikany.⁶⁴

⁶¹ Česká republika. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Volný čas a prevence u dětí a mládeže* [online]. Praha: MŠMT, 2002. s. 4, 6. [cit. 16. 3. 2025]. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/file/7327_1_1/download/>.

⁶² JANOŠOVÁ, Pavlína; KOLLEROVÁ, Lenka; ZÁBRODSKÁ, Kateřina; KRESSA, Jiří a DĚDOVÁ, Mária. *Psychologie školní šikany*. 1. vyd. Praha: Grada, 2016, s. 104. ISBN 978-80-247-2992-3.

⁶³ DUBIN, Nick. *Šikana dětí s poruchami autistického spektra*. Speciální pedagogika. Praha: Portál, s.r.o, 2009, 139–141. ISBN 978-80-7367-553-0.

⁶⁴ KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005, s. 201. ISBN 80-7367-014-3.

8 Empirická část

8.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem této empirické části je analyzovat výskyt šikany a agresivity mezi dospívajícími ve Výchovném ústavu Obořiště a ve vybrané střední škole Obchodní akademie v Příbrami, přičemž výzkum se zaměřuje na žáky 3. a 4. ročníků a porovnat jejich zkušenosti, vnímání a přístupy k řešení těchto jevů.

Vedlejšími cíli jsou porovnání různých přístupů k postihu šikany a agresivity u dospívajících ve škole a ve výchovném ústavu a zhodnocení jejich účinnosti, stejně jako návrh efektivnějších opatření, která minimalizují riziko šikany a agresivity v obou prostředích.

8.3 Hypotézy výzkumu

S ohledem na předpokládané rozdíly mezi prostředím výchovného ústavu a běžné střední školy byly stanoveny následující hypotézy, které budou ověřeny na základě četnosti odpovědí respondentů a jejich procentuálního zastoupení v jednotlivých skupinách.

H1: Chovanci ve výchovném ústavu uvádějí častější výskyt šikany než žáci střední školy.

H2: Formy šikany se liší – ve výchovném ústavu převažuje fyzická šikana, zatímco na střední škole dominuje šikana verbální.

H3: Chovanci ve výchovném ústavu považují přísné disciplinární tresty za hlavní způsob řešení šikany častěji než žáci běžné střední školy.

H4: Žáci střední školy vnímají častěji, že pachatelé šikany nejsou dostatečně právně postihováni než chovanci výchovného ústavu.

8.4 Sběr a zpracování dat

8.4.1 Charakteristika výzkumných lokalit

Výchovný ústav v Obořišti je školské zařízení zřizované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, které zabezpečuje výkon ústavní výchovy pro chlapce ve věku 15–19 let. Jeho hlavním cílem je poskytnout stabilní výchovné prostředí a prostřednictvím speciálně pedagogických metod podporovat zdravý vývoj, vzdělávání a přípravu na budoucí povolání.

Zařízení se zaměřuje na rozvoj samostatnosti, spolupráci s rodinou a prevenci negativních projevů chování. Kromě vzdělávání klade důraz také na volnočasové aktivity, rekreaci a osobnostní rozvoj chovanců. Kapacita ústavu je přibližně 43 chlapců, přičemž pro posílení samostatnosti mají chovanci možnost využívat motivační byty v areálu zařízení i v obci Obořiště.⁶⁵

Obchodní akademie v Příbrami je běžná střední škola poskytující vzdělání v oblasti ekonomie. Žáci zde přicházejí z různých sociálních prostředí a škola funguje v režimu standardního středoškolského vzdělávání bez výraznějších restrikcí či omezení pohybu. Škola se nachází v centru města Příbram. Nabízí čtyřleté maturitní studium ve dvou oborech – Obchodní akademie a Ekonomické lyceum. Kapacita školy je přibližně 490 žáků, přičemž ve školním roce 2018/2019 studovalo na střední škole 212 žáků ve 10 třídách. Vybavení školy zahrnuje moderní učebny včetně pěti učeben výpočetní techniky s přístupem na internet, jazykové laboratoře a učebnu fiktivní firmy, která umožňuje žákům rozvíjet praktické dovednosti. Škola klade důraz na propojení teoretické výuky s praxí a podporuje také mimoškolní aktivity.⁶⁶

⁶⁵ Výchovný ústav Obořiště. *Charakter školského zařízení* [online]. Obořiště, 2025 [cit. 16. 3. 2025]. Dostupné z: <http://www.vychovnyustavoboriste.cz/soucasnost.html>.

⁶⁶ Obchodní akademie Příbram. *O nás* [online]. Příbram, 2025 [cit. 16. 3. 2025]. Dostupné z: <https://www.oapb.cz/o-nas/>.

8.4.2 Metodika sběru dat

Výzkum byl realizován kvantitativním přístupem, konkrétně metodou dotazníkového šetření. Sběr dat probíhal osobně mezi respondenty ve výchovném ústavu v Obořišti a ve vybrané střední škole Obchodní akademie v Příbrami, přičemž se týkal žáků 3. a 4. ročníků. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na mladistvé ve věkovém rozpětí 14–20 let, což odpovídá cílové skupině výzkumu.

Dotazníky byly rozdány v tištěné podobě a vyplňovány anonymně. V případě výchovného ústavu byly dotazníky distribuovány za asistence pedagogického personálu, aby se zajistilo jejich správné vyplnění a zároveň respektovalo soukromí respondentů. Na střední škole probíhalo šetření obdobným způsobem, avšak bez nutnosti přímého dohledu.

Celkově bylo rozdáno 40 dotazníků ve výchovném ústavu a 100 dotazníků na střední škole. Návratnost dotazníků ve výchovném ústavu byla 50 % a na střední škole 62 %.

Vzhledem ke kapacitě jednotlivých institucí byl počet respondentů rozdílný – na střední škole bylo získáno 62 vyplněných dotazníků, zatímco ve výchovném ústavu odpovídalo 20 respondentů. Tento rozdíl je třeba brát v úvahu při interpretaci výsledků, jelikož menší počet respondentů v jedné skupině může ovlivnit jejich srovnatelnost.

Získaná data byla analyzována pomocí deskriptivní statistiky, primárně prostřednictvím procentuálního vyjádření odpovědí a jejich porovnání mezi skupinami. Tento přístup umožňuje lépe interpretovat rozdíly mezi respondenty a zohlednit rozdílný počet dotazníků ve sledovaných skupinách. Četnost odpovědí byla uvedena pouze u otázek s možností více odpovědí, aby bylo zřejmé, kolikrát byla jednotlivá varianta zvolena. V těchto případech celkový součet odpovědí i procent přesahuje 100 %. Výsledky jsou prezentovány formou grafů pro lepší přehlednost.

9 Výsledky výzkumu

Tato kapitola přináší podrobnou analýzu odpovědí respondentů dotazníkového šetření provedeného mezi žáky střední školy a chovanci výchovného ústavu. Obsahuje vyhodnocení všech otázek dotazníku, přičemž výsledky jsou prezentovány pomocí grafů, které znázorňují rozdíly mezi jednotlivými skupinami respondentů.

9.1 Prezentace výsledků dotazníkového šetření

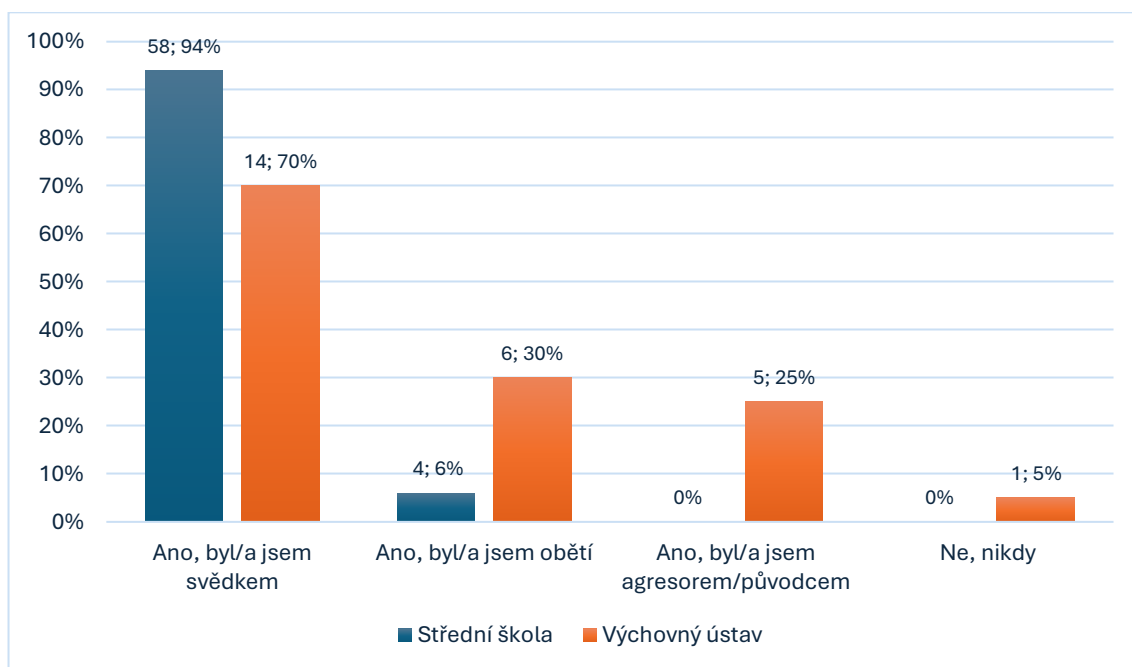
Otázka č. 1 byla zaměřena na věk respondentů. Na střední škole byla nejpočetnější skupina žáci ve věku 19–20 let, kteří tvořili 65 % (40) dotazovaných. Věková kategorie 17–18 let zahrnovala 36 % (22) žáků.

Ve výchovném ústavu byla nejčastější věková skupina 16–17 let, do které spadalo 65 % (13) respondentů. Ve věku 18–20 let bylo 30 % (6) dotazovaných a 14–15 let tvořilo 5 % (1) respondentů.

Otázka č. 2 se zaměřovala na pohlaví respondentů. Na střední škole tvoří 63 % (23) dotazovaných muži, zatímco ženy představují 37 % (39) respondentů.

Ve výchovném ústavu nebylo nutné pohlaví respondentů zjišťovat, protože zařízení je určeno výhradně pro chlapce, a tedy 100 % (20) respondentů tvořili muži.

Graf 1 : Otázka č. 3 Setkali jste se někdy se šikanou ve Vašem okolí⁶⁷

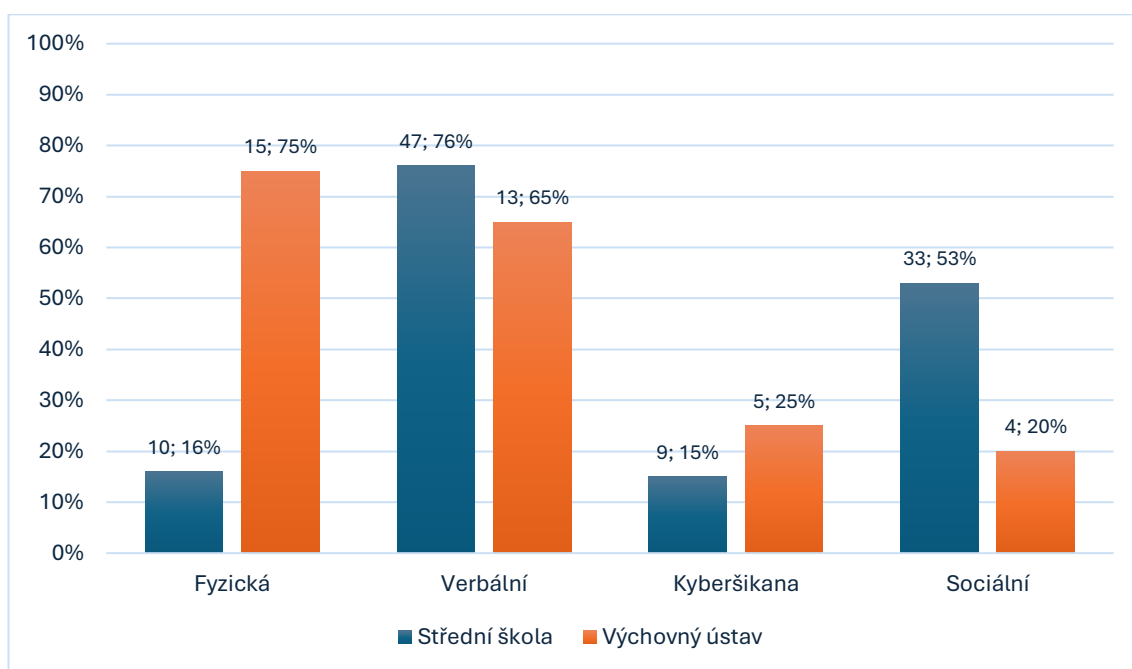

Otázka č. 3 se zaměřila na zkušenosti respondentů se šikanou ve svém okolí. Na střední škole odpovídalo celkem 62 respondentů. Z nich 94 % uvedlo, že se se šikanou setkali jako svědci (58 respondentů), 6 % ji zažilo jako oběť (4 respondenti). Nikdo nepřiznal roli agresora a nikdo neodpověděl, že by se se šikanou nikdy nesetkal.

Ve výchovném ústavu byly odpovědi rozmanitější. 70 % chovanců uvedlo, že byli svědky šikany (14 respondentů), 30 % ji zažilo jako oběť (6 respondentů) a 25 % se přiznalo k roli agresora (5 respondentů). Pouze 5 % odpovědělo, že se se šikanou nikdy nesetkali (1 respondent). Někteří respondenti ve výchovném ústavu označili více odpovědí, což naznačuje jejich širší zkušenost se šikanou. Počet odpovědí tak převyšuje počet respondentů, kterých bylo 20.

⁶⁷ Vlastní výzkum 2025

Graf 2 : Otázka č. 4 Jaké formy šikany jste zaznamenal(a)⁶⁸

Otázka č. 4 se týkala forem šikany, se kterými se respondenti setkali, přičemž mohli označit jednu nebo více možností.

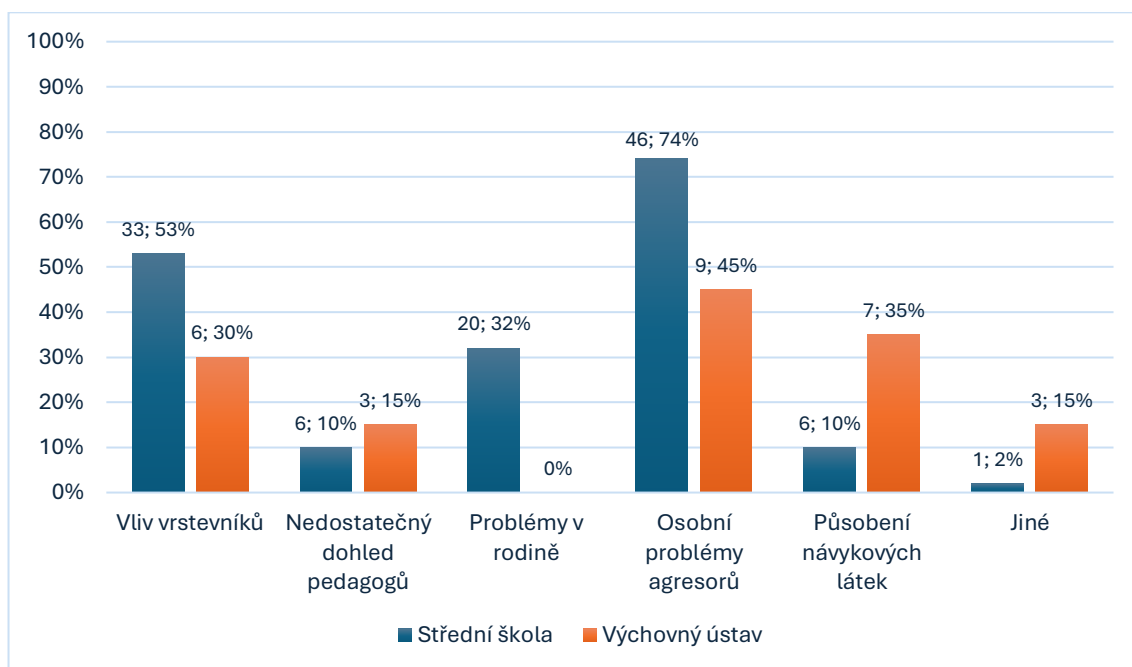
Na střední škole odpovídalo celkem 62 respondentů. Verbální šikanu zaznamenal 76 % (47 respondentů), následovala sociální šikana s 53 % (33 respondentů). Fyzickou šikanu uvedlo 16 % (10 respondentů) a kyberšikanu 15 % (9 respondentů).

Ve výchovném ústavu odpovídalo 20 respondentů. Nejčastěji uváděli fyzickou šikanu – 75 % (15 respondentů), následovanou verbální šikanou s 65 % (13 respondentů). Kyberšikanu zaznamenal 25 % (5 respondentů) a sociální šikanu 20 % (4 respondenti).

Výsledky ukazují rozdílné formy šikany v obou prostředích. Ve střední škole převažuje verbální šikana, zatímco ve výchovném ústavu je nejčastější fyzická šikana.

⁶⁸ Vlastní výzkum 2025

Graf 3 : Otázka č. 5 Jaké jsou podle Vás hlavní důvody vzniku šikany ve škole⁶⁹

Otázka č. 5 zjišťovala faktory přispívající ke vzniku šikany. Respondenti mohli označit jednu nebo více možností.

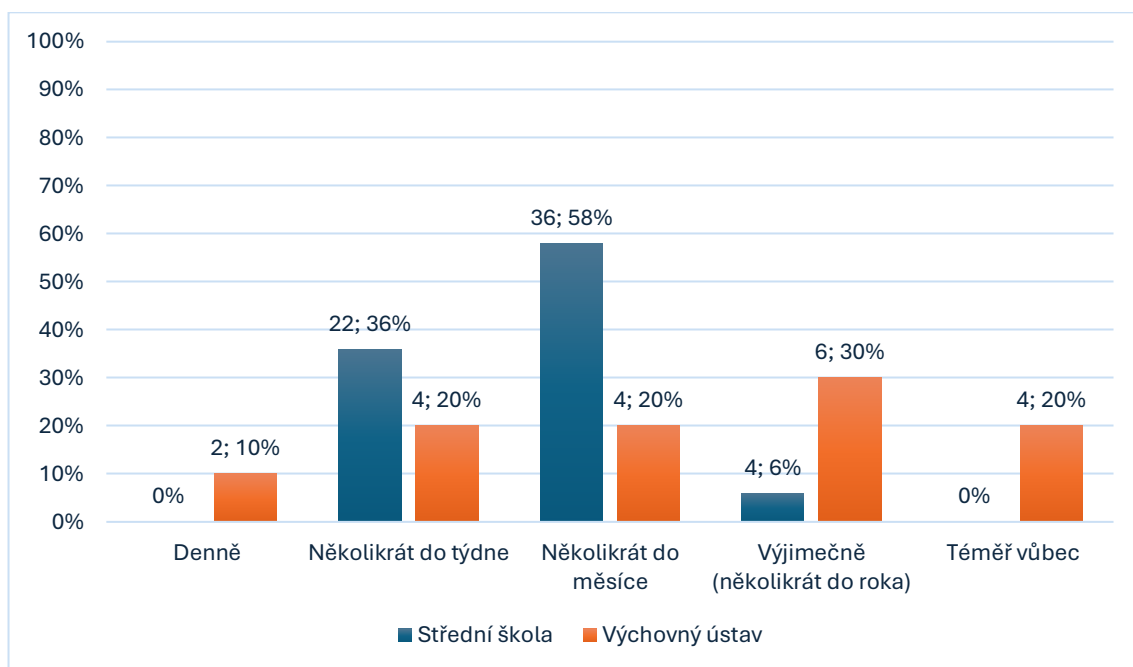
Na střední škole odpovídalo celkem 62 respondentů. Nejčastěji byly uváděny osobní problémy agresorů – uvedlo je 74 % (46 respondentů), následované vlivem vrstevníků s 53 % (33 respondentů) a problémy v rodině s 32 % (20 respondentů). Působení návykových látek označilo 10 % (6 respondentů) a nedostatečný dohled pedagogů rovněž 10 % (6 respondentů). Jiný důvod zvolila 2 % respondentů (1 respondent).

Ve výchovném ústavu odpovídalo 20 respondentů. Nejčastěji zmiňovali osobní problémy agresorů – 45 % (9 respondentů), následované působením návykových látek s 35 % (7 respondentů) a vlivem vrstevníků s 30 % (6 respondentů). Nedostatečný dohled pedagogů i jiné důvody označilo shodně 15 % respondentů (3 respondenti).

Výsledky ukazují, že na střední škole jsou jako hlavní příčiny šikany vnímány osobní problémy agresorů a vliv vrstevníků. Naopak ve výchovném ústavu jsou osobní problémy agresorů také dominantním faktorem, avšak významnou roli zde hraje i působení návykových látek.

⁶⁹ Vlastní výzkum 2025

Graf 4 : Otázka č. 6 Jak často podle Vás dochází ve škole k jednání s prvky šikany⁷⁰

Otázka č. 6 se zaměřovala na frekvenci výskytu šikany podle názoru respondentů.

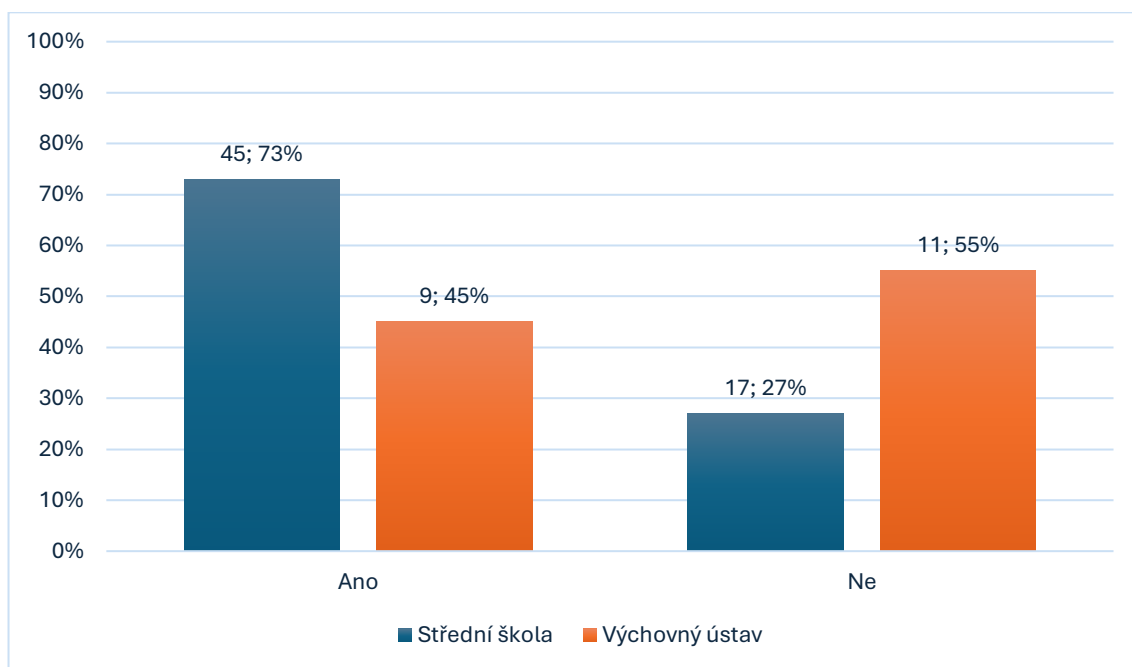
Na střední škole odpovídalo celkem 62 respondentů. Největší část z nich (58 %) uvedla, že se šikana objevuje několikrát do měsíce (36 respondentů). Několikrát do týdne ji zaznamenalo 36 % (22 respondentů), zatímco výjimečně (několikrát do roka) ji vnímá 6 % (4 respondenti). Žádný z respondentů neuvedl, že by se šikana vyskytovala denně nebo téměř vůbec.

Ve výchovném ústavu odpovídalo 20 respondentů. Několikrát do měsíce a několikrát do týdne se šikana podle respondentů vyskytuje shodně ve 20 % případů (4 respondenti u každé možnosti). Denní výskyt uvedlo 10 % (2 respondenti). Výjimečný výskyt (několikrát do roka) uvedlo 30 % (6 respondentů) a téměř vůbec ji nezaznamenalo 20 % (4 respondenti).

Výsledky ukazují, že na střední škole je šikana vnímána jako méně častý jev, zatímco ve výchovném ústavu ji část respondentů zaznamenává i na denní bázi.

⁷⁰ Vlastní výzkum 2025

Graf 5 : **Otázka č. 7 Setkal(a) jste se osobně s řešením šikany ve škole**⁷¹

Otázka č. 7 zjišťovala, zda se respondenti osobně setkali s řešením šikany ve škole.

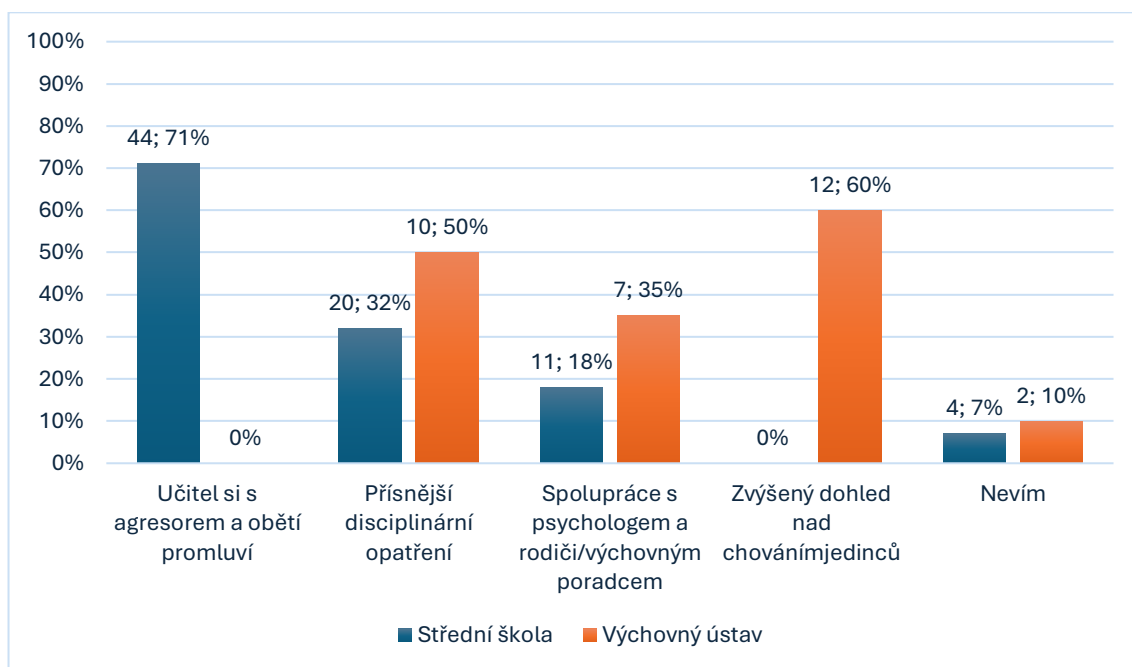
Na střední škole odpovídalo celkem 62 respondentů. Z nich 73 % uvedlo, že se osobně setkali s řešením šikany (45 respondentů), zatímco 27 % uvedlo, že se s řešením šikany nikdy nesetkali (17 respondentů).

Ve výchovném ústavu odpovídalo 20 respondentů. S řešením šikany se osobně setkalo 45 % (9 respondentů), zatímco 55 % uvedlo, že se s tímto procesem nikdy nepřišli do kontaktu (11 respondentů).

Porovnání výsledků naznačuje, že na střední škole se žáci s řešením šikany setkávají častěji, zatímco ve výchovném ústavu se s ním nesetkala více než polovina respondentů.

⁷¹ Vlastní výzkum 2025

Graf 6 : Otázka č. 8 Jakým způsobem se podle Vás ve Vašem zařízení řeší šikana⁷²

Otázka č. 8 se zaměřila na to, jakým způsobem podle respondentů jejich škola či ústav řeší šikanu. Respondenti mohli označit jednu nebo více možností.

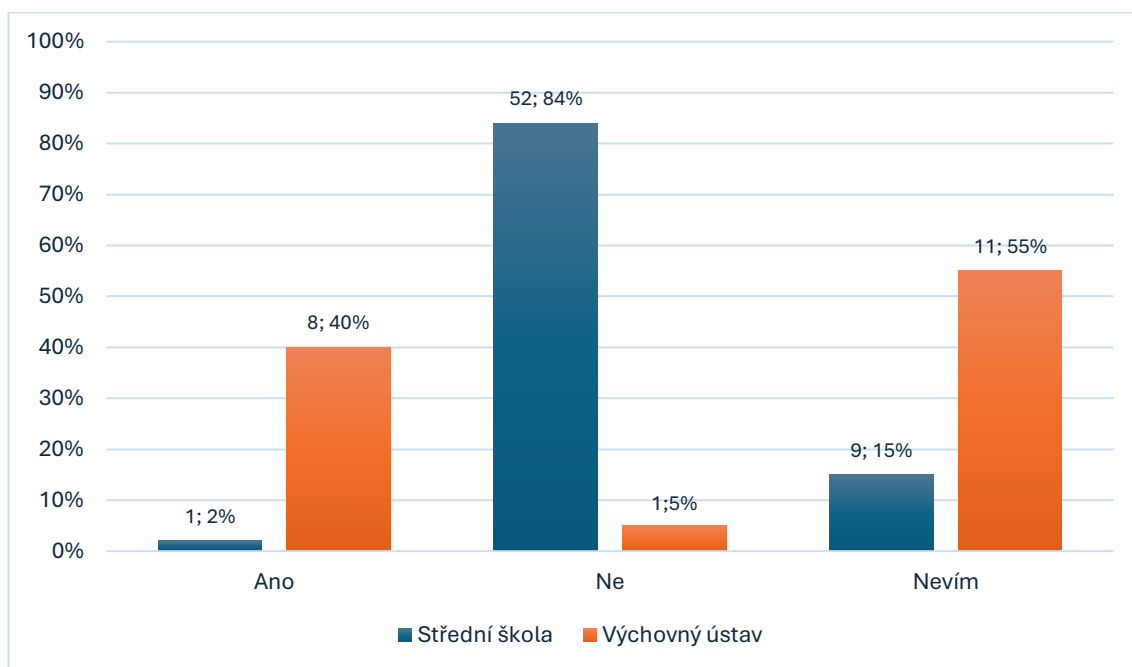
Na střední škole odpovídalo celkem 62 respondentů. Převážnou odpovědí byl rozhovor učitele s agresorem a obětí – uvedlo jej 71 % (44 respondentů). Následovala přísnější disciplinární opatření s 32 % (20 respondentů) a spolupráce s psychologem a rodiči s 18 % (11 respondentů). Zvýšený dohled nad chováním nebyl zmiňován. Nevědělo, jak se šikana řeší, 7 % respondentů (4 respondenti).

Ve výchovném ústavu odpovídalo 20 respondentů. Dominoval zde zvýšený dohled nad chováním jedinců – uvedlo jej 60 % (12 respondentů), následovaly disciplinární opatření s 50 % (10 respondentů) a spolupráce s psychologem či výchovným poradcem s 35 % (7 respondentů). Rozhovor učitele s agresorem a obětí nebyl uveden.

Výsledky ukazují rozdílné přístupy – zatímco na střední škole se řešení opírá o komunikaci, ve výchovném ústavu převažují restriktivní opatření.

⁷² Vlastní výzkum 2025

Graf 7 : Otázka č. 9 Domníváte se, že škola dostatečně řeší prevenci šikany⁷³

Otázka č. 9 se zaměřila na to, zda respondenti vnímají opatření své školy či ústavu jako dostatečná v oblasti prevence šikany.

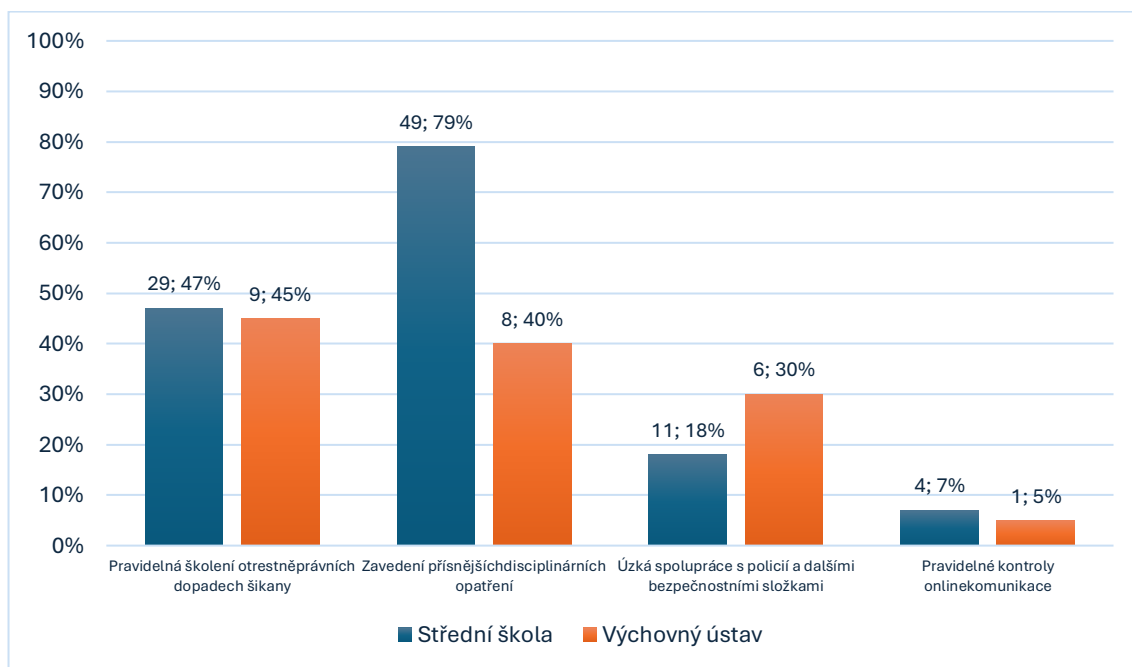
Na střední škole odpovídalo celkem 62 respondentů. Většina z nich (84 %) uvedla, že prevence šikany není dostatečně řešena (52 respondentů). Pouze 2 % (1 respondent) považují prevenci za dostatečnou a 15 % si není jisto (9 respondentů).

Ve výchovném ústavu odpovídalo 20 respondentů. Z nich 40 % uvedlo, že prevence je dostatečná (8 respondentů), 5 % ji považuje za nedostatečnou (1 respondent) a 55 % si nebylo jistých (11 respondentů).

Výsledky naznačují, že žáci střední školy vnímají prevenci šikany jako nedostatečnou, zatímco ve výchovném ústavu panuje větší nejistota v hodnocení přijatých opatření.

⁷³ Vlastní výzkum 2025

Graf 8 : Otázka č. 10 Jaké bezpečnostně právní přístupy by podle Vás mohly efektivně minimalizovat šikanu a agresivitu ve škole⁷⁴

Otázka č. 10 se týkala bezpečnostně právních přístupů, která by podle respondentů mohla pomoci minimalizovat šikanu a agresivitu. Respondenti mohli označit jednu nebo více možností.

Na střední škole odpovídalo celkem 62 respondentů. Nejčastěji byla uváděna přísnější disciplinární opatření – 79 % (49 respondentů), následovaná školením o právních dopadech šikany – 47 % (29 respondentů). Spolupráci s policií a dalšími bezpečnostními složkami podpořilo 18 % (11 respondentů) a pravidelné kontroly online komunikace 7 % (4 respondenti).

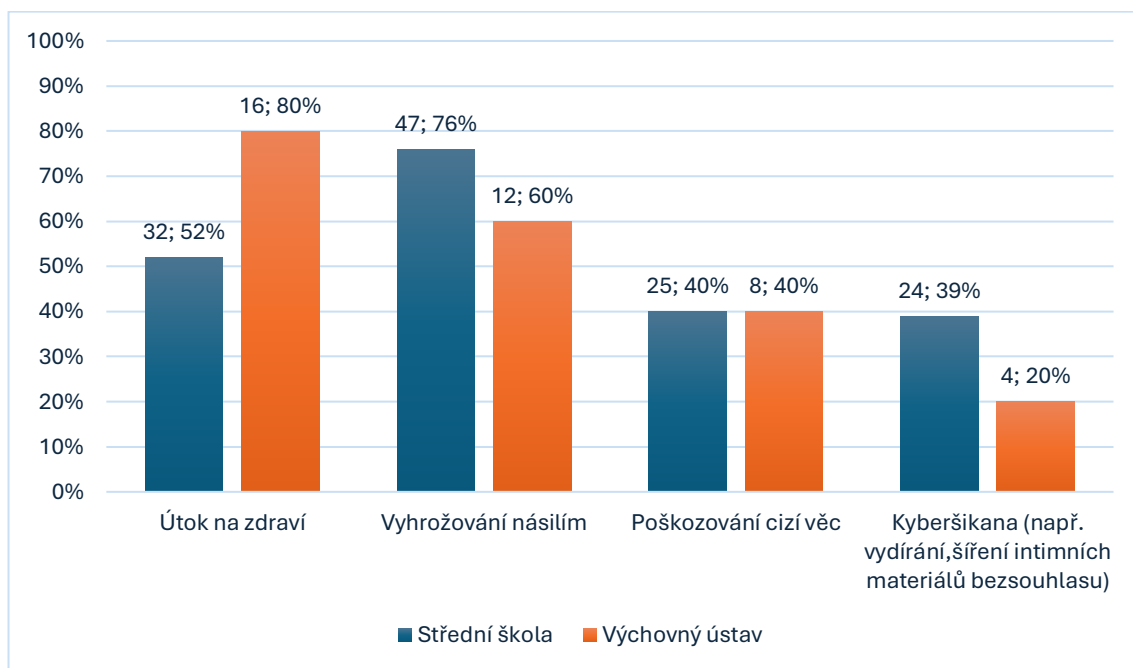
Ve výchovném ústavu odpovídalo 20 respondentů. Nejčastěji preferovali školení o právních důsledcích šikany – 45 % (9 respondentů), následované přísnějšími opatřeními – 40 % (8 respondentů) a spoluprací s policií – 30 % (6 respondentů). Online kontroly podpořilo 5 % (1 respondent).

Respondenti střední školy nejčastěji považují za nejúčinnější přísnější disciplinární opatření (79 %), zatímco chovanci v ústavu školení o právních důsledcích šikany (45 %). Spolupráci s policií častěji podporují v ústavu (30 % oproti 18 % ve škole), online kontroly jsou pro obě skupiny méně významné.

⁷⁴ Vlastní výzkum 2025

Otázka č. 11 se zabývala tím, zda podle respondentů agresivní chování mezi dospívajícími často vede k jednání, které lze považovat za trestný čin. Na tuto otázku odpovědělo 100 % respondentů ze střední školy (62 respondentů) i z výchovného ústavu (20 respondentů) shodně „Ano“. Vzhledem k jednoznačným výsledkům nebylo nutné vytvářet grafické znázornění.

Graf 9 : Otázka č. 12 Jaké jednání, které může být považováno za trestné podle Vás nejčastěji souvisí se šikanou a agresivitou⁷⁵

Otázka č. 12 zjišťovala, které trestné činy podle respondentů nejčastěji souvisí se šikanou a agresivitou. Respondenti mohli označit jednu nebo více možností.

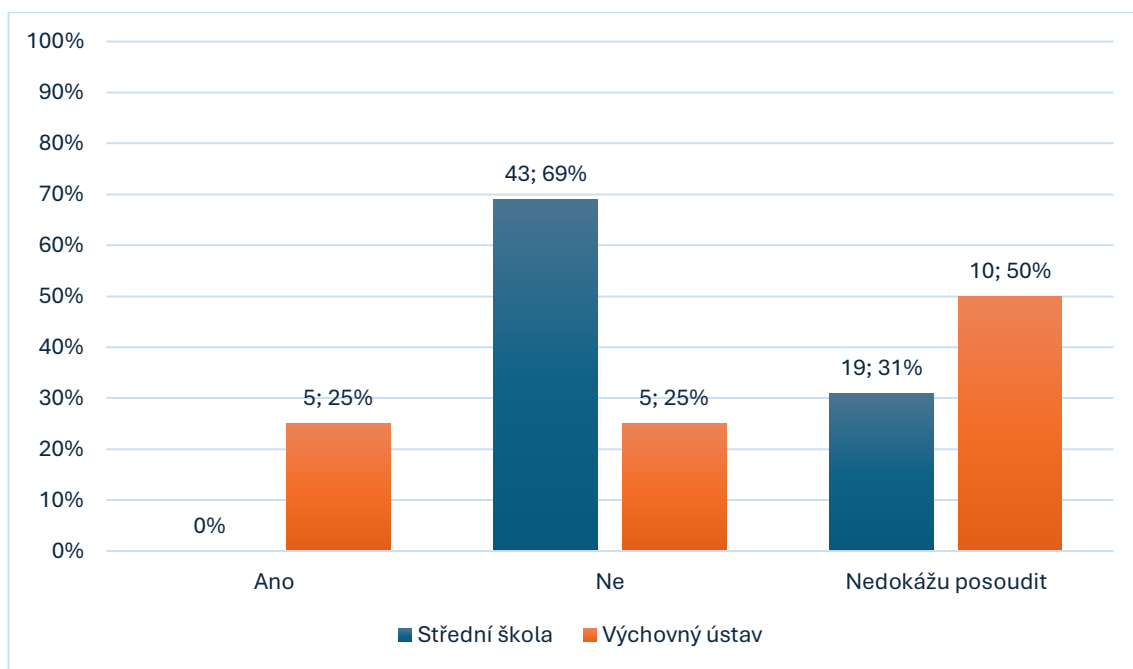
Na střední škole odpovídalo celkem 62 respondentů. Nejčastěji uváděli vyhrožování násilím – 76 % (47 respondentů), následované útokem na zdraví – 52 % (32 respondentů), poškozením cizí věci – 40 % (25 respondentů) a kyberšikanou (např. vydírání, šíření intimních materiálů bez souhlasu) – 39 % (24 respondentů).

Ve výchovném ústavu odpovídalo 20 respondentů. Nejčastěji zmiňovali útok na zdraví – 80 % (16 respondentů), vyhrožování násilím – 60 % (12 respondentů), poškození cizí věci – 40 % (8 respondentů) a kyberšikanu – 20 % (4 respondenti).

⁷⁵ Vlastní výzkum 2025

Výsledky ukazují, že fyzické násilí je jako trestný čin vnímáno častěji ve výchovném ústavu, zatímco na střední škole více rezonuje vyhrožování a kyberšikana.

Graf 10 : Otázka č. 13 Myslíte si, že pachatelé šikany/agresivity jsou dostatečně postihováni z právního hlediska⁷⁶

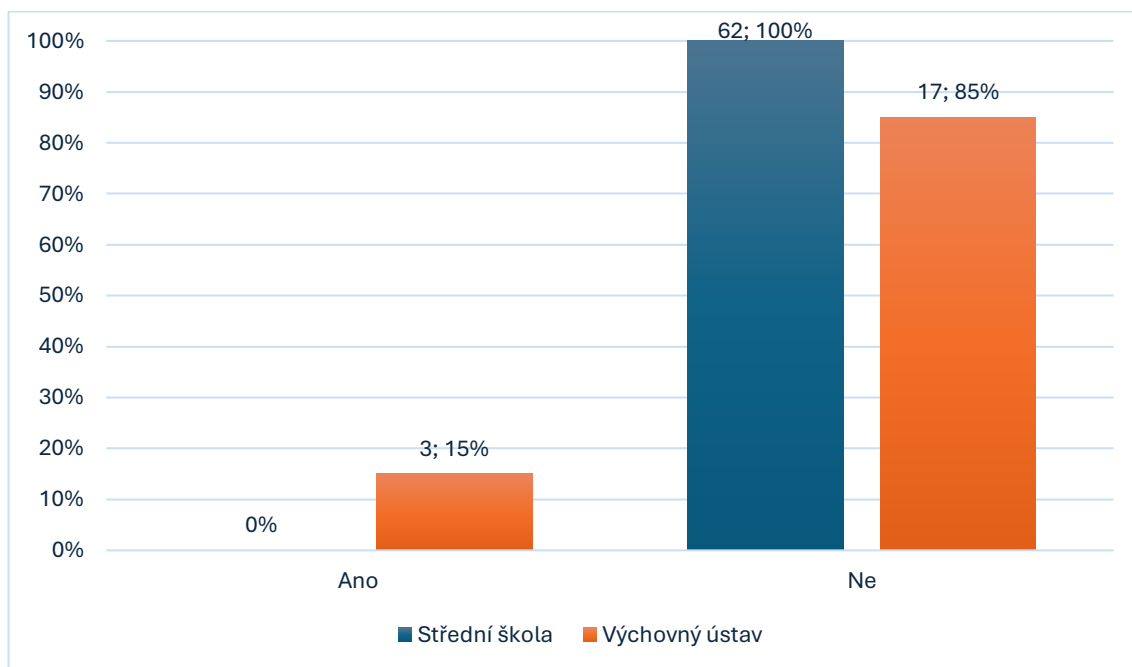
Otázka č. 13 se zabývala názorem respondentů na právní postih pachatelů šikany a agresivity. Na střední škole odpovídalo celkem 62 respondentů. Většina z nich (69 %) považuje právní postih za nedostatečný (43 respondentů), zatímco 31 % si nedokáže situaci posoudit (19 respondentů). Nikdo neuvedl, že by postih byl dostatečný.

Ve výchovném ústavu odpovídalo 20 respondentů. Názory byly rozdělenější – 50 % si nebylo jistých (10 respondentů), 25 % považovalo postih za dostatečný (5 respondentů) a 25 % jej označilo za nedostatečný (5 respondentů).

Výsledky ukazují, že žáci střední školy častěji vnímají postih pachatelů jako nedostatečný, zatímco chovanci ve výchovném ústavu si nejsou tak jistí hodnocením právních opatření.

⁷⁶ Vlastní výzkum 2025

Graf 11 : Otázka č. 14 Máte osobní zkušenost se situací, kdy byl agresor trestně stíhán za šikanu⁷⁷

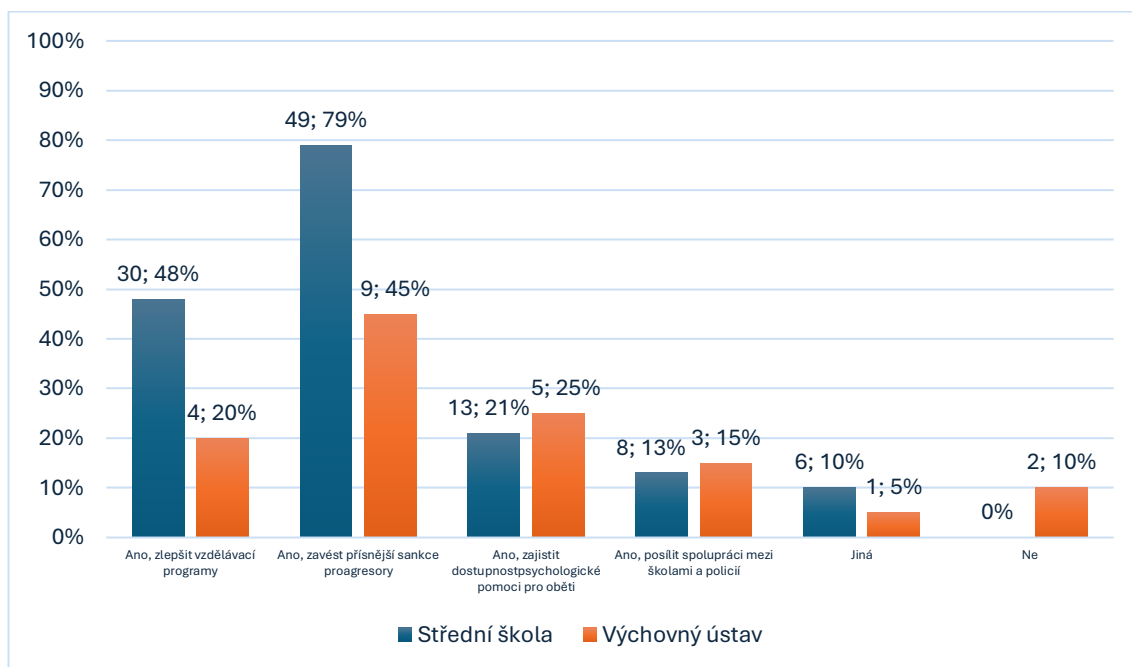
Otázka č. 14 zjišťovala, zda mají respondenti osobní zkušenost se situací, kdy byl agresor trestně stíhán za šikanu. Na střední škole odpovědělo celkem 62 respondentů a všichni (100 %) uvedli, že takovou zkušenost nemají.

Ve výchovném ústavu odpovědělo 20 respondentů, z nichž 85 % (17 respondentů) uvedlo, že takovou zkušenost nemají, a 15 % (3 respondenti) uvedli, že ano. Jeden z chovanců specifikoval, že se stíhání týkalo fyzického napadení.

Výsledky ukazují, že žáci běžné školy se s trestním stíháním agresora nesetkali vůbec, zatímco ve výchovném ústavu tuto zkušenost uvedla malá část respondentů.

⁷⁷ Vlastní výzkum 2025

Graf 12 : Otázka č. 15 Máte vlastní doporučení, jak by mohla být zlepšena prevence nebo právní postih šikany a agresivity⁷⁸

Otázka č. 15 se zaměřila na návrhy respondentů ke zlepšení prevence a právního postihu šikany. Respondenti mohli označit jednu nebo více možností.

Na střední škole odpovídalo 62 respondentů. Nejvíce z nich (48 %, 30 respondentů) doporučilo zlepšení vzdělávacích programů. Dále 79 % (49 respondentů) navrhlo zavedení přísnějších sankcí pro agresory. Dostupnější psychologickou pomoc uvedlo 21 % (13 respondentů), spolupráci mezi školami a policií podpořilo 13 % (8 respondentů), jiné návrhy zmínilo 5 % (3 respondenti) a žádný návrh neuvedl 1 respondent (2 %).

Ve výchovném ústavu odpovídalo 20 respondentů. Nejčastěji (45 %, 9 respondentů) navrhli přísnější sankce, dále 20 % (4 respondenti) zlepšení vzdělávacích programů, 25 % (5 respondentů) psychologickou pomoc, 15 % (3 respondenti) spolupráci mezi školami a policií, 10 % (2 respondenti) neuvedlo žádný návrh a 5 % (1 respondent) uvedl jinou odpověď.

Výsledky ukazují, že střední škola více akcentuje preventivní a vzdělávací přístupy, zatímco výchovný ústav klade důraz na tvrdší postihy agresorů.

⁷⁸ Vlastní výzkum 2025

9.2 Ověření hypotéz

V této kapitole jsou ověřeny stanovené hypotézy na základě výsledků dotazníkového šetření provedeného mezi žáky střední školy a chovanci výchovného ústavu. Ověření vychází z procentuálního zastoupení odpovědí a porovnání mezi oběma skupinami respondentů.

H1: U této hypotézy jsem předpokládala, že chovanci ve výchovném ústavu uvádějí častější výskyt šikany než žáci střední školy – viz otázka č. 6 dotazníkového šetření.

H1 nebyla jednoznačně potvrzena. Ve výchovném ústavu 20 % respondentů uvedlo, že se se šikanou setkává denně, zatímco na střední škole tuto možnost nevybral nikdo. Několikrát do týdne ji zaznamenalo 20 % chovanců oproti 36 % žáků střední školy. Několikrát do měsíce ji vnímá shodně 20 % respondentů v obou institucích. Výjimečně (několikrát do roka) ji uvádí 30 % chovanců oproti 6 % žáků střední školy, zatímco 20 % chovanců se domnívá, že se v jejich prostředí šikana téměř vůbec nevyskytuje.

Výsledky tedy ukazují, že zatímco každodenní výskyt šikany je ve výchovném ústavu častější než na střední škole, frekvence výskytu několikrát do týdne je naopak vyšší u žáků střední školy.

H2: U této hypotézy jsem předpokládala, že ve výchovném ústavu bude častěji zastoupena fyzická šikana, zatímco na střední škole bude převládat šikana verbální – viz otázka č. 4 dotazníkového šetření.

H2 byla potvrzena. Na střední škole respondenti nejčastěji uváděli verbální šikanu (76 %), zatímco fyzickou šikanu uvedlo 16 %. Ve výchovném ústavu naopak dominovala fyzická šikana (76 %), následovaná verbální šikanou (65 %). Výsledky tedy potvrzují, že na střední škole převažuje verbální šikana, zatímco ve výchovném ústavu je nejčastější fyzická šikana.

H3: U této hypotézy jsem předpokládala, že chovanci ve výchovném ústavu považují přísné disciplinární tresty za hlavní způsob řešení šikany častěji než žáci běžné střední školy – viz otázka č. 8 dotazníkového šetření.

H3 byla částečně potvrzena. Ve výchovném ústavu uvedlo 50 % respondentů, že hlavním způsobem řešení šikany jsou přísnější disciplinární opatření. Přesto se v ústavu jako nejčastější odpověď objevilo zvýšení dohledu nad chováním jednotlivců (60 %). Naopak na střední škole dominoval přístup zaměřený na rozhovor učitele s agresorem a obětí (71 %), zatímco přísnější tresty označilo pouze 32 % respondentů.

Výsledky tedy ukazují, že chovanci výchovného ústavu považují přísnější disciplinární tresty za důležitější než žáci střední školy, avšak za hlavní způsob řešení šikany častěji vnímají zvýšený dohled nad chováním jednotlivců. Z tohoto důvodu nelze hypotézu zcela potvrdit.

H4: U této hypotézy jsem předpokládala, že žáci střední školy vnímají častěji, že pachatelé šikany nejsou dostatečně právně postihováni, než chovanci výchovného ústavu – viz otázka č. 13 dotazníkového šetření.

H4 byla potvrzena. Na střední škole 69 % respondentů uvedlo, že právní postih pachatelů šikany považují za nedostatečný. Naopak ve výchovném ústavu byla situace méně jednoznačná – 50 % respondentů si nebylo jistých, 25 % vnímalo postih jako dostatečný a zbývajících 25 % ho považovalo za nedostatečný.

Výsledky tedy ukazují, že žáci střední školy častěji vnímají právní postih pachatelů šikany jako nedostatečný, zatímco chovanci výchovného ústavu mají v této otázce nejednoznačný postoj.

10 Diskuse a návrh opatření

10.1 Diskuse výsledků

Výsledky dotazníkového šetření ukázaly rozdíly ve vnímání šikany a agresivity mezi chovanci výchovného ústavu a žáky střední školy. Zatímco ve výchovném ústavu se část respondentů přiznala k roli agresora, na střední škole se nikdo k této roli nehlásil a většina respondentů se označila za svědky šikany. Tento výsledek může být ovlivněn tím, že ve školním prostředí může být přiznání k agresii vnímáno jako společensky nežádoucí, což by mohlo vést k určité opatrnosti v odpovědích.

Rozdílné vnímání šikany se odrazilo také v jejích formách. Ve výchovném ústavu dominovala fyzická šikana, zatímco na střední škole převažovala šikana verbální. Tento výsledek odpovídá charakteru obou institucí – v uzavřeném kolektivu výchovného ústavu jsou fyzické konflikty běžnější, zatímco ve školním prostředí se častěji objevují formy šikany, které nevyžadují přímý kontakt, jako jsou verbální útoky či kyberšikana.

Významné rozdíly se projeví i v přístupu k řešení šikany. Na střední škole se nejčastěji využívá rozhovor mezi učitelem, agresorem a obětí, zatímco ve výchovném ústavu převažují přísnější disciplinární opatření a zvýšený dohled. Tento rozdíl může být dán nejen odlišnými možnostmi pedagogů v obou institucích, ale také celkovým zaměřením těchto prostředí – zatímco ve škole se pedagogové snaží šikanu řešit výchovně a prostřednictvím komunikace, ve výchovném ústavu je prioritou udržení kázně a dodržování jasně stanovených pravidel.

Co se týče vnímání prevence šikany, mezi skupinami se objevily určité rozdíly. Žáci střední školy častěji uváděli, že opatření proti šikaně nejsou dostatečná, což může naznačovat jejich nízkou efektivitu nebo nedostatečnou informovanost žáků o existujících preventivních programech. Ve výchovném ústavu byly odpovědi rozdělenější – část respondentů vnímala prevenci jako dostatečnou, zatímco jiní si nebyli jistí její účinností. Tento rozdíl může být způsoben tím, že v prostředí výchovného ústavu může být prevence součástí běžného režimu a kázeňských opatření, zatímco ve školním prostředí nemusí být vždy vnímána jako dostatečně důsledná či viditelná.

V oblasti právního postihu pachatelů šikany se ukázalo, že žáci střední školy častěji vnímají právní opatření jako nedostatečná, zatímco ve výchovném ústavu nejsou

odpovědi tak jednoznačné. To může naznačovat rozdílnou zkušenost respondentů – středoškoláci mohou mít pocit, že agresorům jejich chování často prochází bez důsledků, zatímco chovanci ústavu se s právními opatřeními setkávají častěji, ať už ve formě disciplinárních postihů nebo v rámci širšího systému sociálně-právní ochrany mládeže. Je možné, že právě tato zkušenost vede k větší nejistotě v jejich odpovědích, protože vnímají právní postih šikany jako individuálně proměnlivý a závislý na konkrétní situaci.

Celkově výsledky ukazují, že šikana a agresivita se v obou prostředích vyskytují, avšak jejich podoba, četnost a přístup k jejich řešení se liší. Střední škola upřednostňuje preventivní a výchovný přístup, zatímco výchovný ústav spoléhá více na disciplinární opatření. Tyto rozdíly jsou důležité při hledání efektivnějších strategií prevence a řešení šikany, které by měly být přizpůsobeny specifickým jednotlivých institucí.

10.2 Návrh efektivnějších opatření

Na základě výsledků výzkumu lze navrhnout několik opatření, která by mohla přispět ke snížení výskytu šikany a agresivity a zároveň zlepšit její prevenci i řešení v prostředí středních škol a výchovných ústavů.

Prevence šikany se ukázala jako klíčová oblast, kde žáci střední školy často vnímali nedostatečnost opatření. Bylo by proto vhodné zlepšit informovanost žáků o existujících preventivních programech a posílit vzdělávání v oblasti rozpoznání šikany a možných obranných strategií. Pravidelná školení zaměřená na právní důsledky šikany a její psychologické dopady by mohla přispět k větší uvědomělosti žáků i k jejich aktivnější roli při odhalování šikany v kolektivu. Důležitým krokem by bylo také zvýšení spolupráce mezi školami a rodiči, aby prevence šikany probíhala nejen v institucionálním prostředí, ale také v rodinném zázemí.

Ve výchovném ústavu se jako nejčastější přístup k řešení šikany ukázala přísná disciplinární opatření a zvýšený dohled nad chovanci. Tento přístup sice může zajistit udržení pořádku v instituci, avšak bylo by vhodné ho doplnit o cílenou práci s agresory prostřednictvím terapeutických intervencí, které by pomohly identifikovat příčiny

agresivního chování a snížit riziko jeho opakování. Pro efektivnější řešení šikany by bylo přínosné také vytvoření bezpečného prostředí pro oběti, kde by se mohly svěřit bez obav z možných následků, a posílení práce s kolektivem tak, aby se minimalizovala tolerance k šikaně a podpora agresorů ze strany vrstevníků.

Další oblastí, která by mohla přispět k efektivnějšímu řešení šikany, je posílení spolupráce mezi školami, výchovnými ústavy a policií. Zavedení pravidelných školení pedagogů a preventistů o právních aspektech šikany by mohlo vést k lepší orientaci v možnostech jejího řešení a posílení schopnosti včas reagovat na varovné signály. Zároveň by bylo vhodné zavést jasné definované postupy pro hlášení šikany, které by umožnily efektivnější spolupráci mezi jednotlivými institucemi a zajistily by, že vážnější případy budou včas předány odpovědným orgánům.

Výzkum také ukázal, že žáci střední školy častěji vnímají právní postih pachatelů šikany jako nedostatečný. Pro zvýšení povědomí o možných důsledcích šikany by proto bylo vhodné implementovat pravidelné diskuse s právníky nebo odborníky, kteří by žákům a chovancům vysvětlili reálné dopady trestního postihu na budoucnost agresorů. Zvýšená informovanost by mohla přispět k větší opatrnosti v chování mladistvých a zároveň ke snížení tolerance vůči šikaně.

Důležitým aspektem prevence i řešení šikany je dostupnost psychologické podpory pro všechny zúčastněné strany, tedy nejen pro oběti, ale také pro agresory a svědky. Posílení psychologického poradenství by mohlo pomoci obětem lépe zvládat následky šikany a agresorům nabídnout možnosti, jak pracovat na změně svého chování. Vhodným opatřením by bylo také zaměření na skupinovou dynamiku ve třídních kolektivech a mezi chovanci, aby se minimalizovala tichá podpora agresorů a zvýšila se ochota svědků šikanu nahlásit.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat výskyt šikany a agresivity mezi dospívajícími ve výchovném ústavu a na střední škole, porovnat zkušenosti respondentů a jejich přístupy k řešení těchto jevů. Výzkum se zaměřil na žáky 3. a 4. ročníků a vedlejším cílem bylo také porovnání různých přístupů k postihu šikany a agresivity a zhodnocení účinnosti opatření minimalizujících jejich riziko. Součástí práce bylo rovněž přiblížení trestněprávního hlediska šikany, které je důležité pro pochopení právních důsledků tohoto jednání a možností jeho postihu.

Výsledky dotazníkového šetření ukázaly rozdíly v četnosti výskytu šikany, jejích formách i v přístupech k jejímu řešení. Ve výchovném ústavu respondenti častěji přiznávali roli agresora a fyzická šikana zde byla dominantní formou ubližování. Naopak na střední škole převažovala zkušenost se šikanou v roli svědka a nejčastější formou byla šikana verbální. Přístupy k řešení těchto situací se rovněž lišily – na střední škole se kladl důraz na rozhovory mezi učiteli, agresory a oběťmi, zatímco ve výchovném ústavu dominovala disciplinární opatření a zvýšený dohled.

Důležité poznatky přinesla i otázka prevence a právního postihu pachatelů šikany. Žáci střední školy častěji vnímali preventivní opatření jako nedostatečná a právní důsledky pro agresory jako neefektivní. Ve výchovném ústavu byly odpovědi více rozdělené, což může souviset s přímější zkušeností chovanců s disciplinárními a právními postihy. Právní hledisko bylo v práci analyzováno zejména z pohledu možných trestněprávních důsledků šikany, což umožnilo lépe pochopit, jakým způsobem může být tento fenomén v českém právním systému postihován.

Na základě výsledků výzkumu byla navržena opatření, která mohou přispět k efektivnější prevenci a řešení šikany v obou prostředích. Mezi klíčové návrhy patří posílení informovanosti o prevenci šikany, zavedení účinnějších mechanismů podpory pro oběti i agresory, zvýšení spolupráce mezi školami, výchovnými ústavu a policií a větší důraz na psychologickou pomoc.

Bakalářská práce přináší ucelený pohled na problematiku šikany a agresivity mezi dospívajícími v rozdílných prostředích a poskytuje podklady pro zlepšení přístupů k prevenci a řešení těchto jevů. Významným přínosem práce je nejen porovnání situace ve škole a výchovném ústavu, ale také návrh konkrétních opatření ke snížení výskytu šikany a zlepšení jejího řešení. Zároveň poskytla pohled na trestněprávní aspekty šikany, což přispívá k lepšímu pochopení důsledků a možností jejího právního postihu.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BOURCET, Stéphane a GRAVILLON, Isabelle. *Šikana ve škole, na ulici, doma: jak bránit své dítě: praktický průvodce pro rodiče, pedagogy a vychovatele*. Albatros Plus. Praha: Albatros, 2006. 71 s. ISBN 80-00-01552-8.
2. DUBIN, Nick. *Šikana dětí s poruchami autistického spektra*. Speciální pedagogika. Praha: Portál, s.r.o, 2009. 184 s. ISBN 978-80-7367-553-0.
3. FIELD, Evelyn M. *Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro děti, rodiče i učitele*. V Praze: Ikar, 2009. 312 s. ISBN 978-80-249-1176-2.
4. JANOŠOVÁ, Pavlína; KOLLEROVÁ, Lenka; ZÁBRODSKÁ, Kateřina; KRESSA, Jiří a DĚDOVÁ, Mária. *Psychologie školní šikany*. 1. vyd. Praha: Grada, 2016. 416 s. ISBN 978-80-247-2992-3.
5. KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005. 256 s. ISBN 80-7178-513-X.
6. KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. 336 s. ISBN 978-80-7367-871-5 (brož.).
7. KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: Příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 1997. 128 s. ISBN 80-7178-123-1.
8. KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-945-3.
9. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2015. 190 s. ISBN 978-80-247-5309-6.
10. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy depresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Pedagogika. Praha: Grada, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.
11. MATTHEWS, Julie a MATTHEWS, Andrew. *Stop šikaně!* Jihlava: Baroque Partners s.r.o, 2015. 160 s. ISBN 978-80-87923-06-1.
12. ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. PP: pedagogická praxe. Praha: Portál, 1995. 95 s. ISBN 80-7178-049-9.
13. ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu*. Pro rodiče. Praha: Grada, 2010. 160 s. ISBN 978-80-247-2991-6.
14. SVOBODA, Jan a JOCHMANNOVÁ, Leona. *Krizové situace výchovy a výuky*. V Praze: Stanislav Juhaňák - TRITON, 2015. 213 s. ISBN 978-80-7387-935-8

15. VÁGNEROVÁ, Kateřina a BAJEROVÁ, Markéta. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2009. 152 s. ISBN 978-80-7367-611-7.
16. ZVÍROTSKÝ, Michal. *Terminologický a výkladový slovník šikany*. Pedagogika. Praha: Grada, 2023. 88 s. ISBN 978-80-271-5187-5.

Elektronické zdroje

1. Česká školní inspekce. Školní poradenské pracoviště [online]. V Boleradicích 17. 6. 2020. Dostupné z: <https://portal.csicr.cz/userdata/%C5%A0PP%2020-21.pdf>.
2. Linka bezpečí. Cože? Někdo tě šikanuje? [online]. Dostupné z: <https://www.linkabezpeci.cz/-/coze-nekdo-te-sikanuje>.
3. Obchodní akademie Příbram. O nás [online]. Příbram, 2025. Dostupné z: <https://www.oapb.cz/o-nas/>.
4. PETRIŠČOVÁ, Alena. *Problémy dítěte a rodiny: Agrese, šikana a jiné násilné chování* [online]. 15. 04. 2012, Aktualizováno: 18. 02. 2025. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/agrese-sikana-jine-formy-nasilneho-chovani>.
5. POLICIE ČR. *Preventivní informace: Šikana* [online]. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/preventivni-informace-sikana.aspx>.
6. POLICIE ČR. *Víte, co je kyberšikana?* [online]. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/vite-co-je-kybersikana.aspx>.
7. Výchovný ústav Obořiště. Charakter školského zařízení [online]. Obořiště, 2025. Dostupné z: <http://www.vychovnyustavoboriste.cz/soucasnost.html>.
8. ZŠ Křídlovická. *Šikana*. [online]. Brno: Základní škola Křídlovická. Dostupné z: <https://www.zskridlovicka.cz/wp-content/uploads/2022/12/sikana.pdf>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ze dne 8. ledna 2009. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2009, částka 11. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>. ISSN 1211-1244.
2. ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů ze dne 25. června 2003. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2003, částka 79. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>. ISSN 1211-1244.
3. ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich ze dne 19. července 2016. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2016, částka 98. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250>. ISSN 1211-1244.
4. ČESKO. Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích ze dne 15. června 2016. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2016, částka 98. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-251?text=251%2F2016>. ISSN 1211-1244.
5. ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ze dne 9. prosince 1999. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1999, částka 111. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>. ISSN 1211-1244.
6. ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2004, částka 190. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>. ISSN 1211-1244.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

1. Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení [online]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/2001-1>.

Seznam zkratk

MŠMT ČR – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

ICQ – Internetová komunikační služba

Seznam grafů

Graf 1 : Otázka č. 3 Setkali jste se někdy se šikanou ve Vašem okolí.....	41
Graf 2 : Otázka č. 4 Jaké formy šikany jste zaznamenal(a)	42
Graf 3 : Otázka č. 5 Jaké jsou podle Vás hlavní důvody vzniku šikany ve škole.....	43
Graf 4 : Otázka č. 6 Jak často podle Vás dochází ve škole k jednání s prvky šikany	44
Graf 5 : Otázka č. 7 Setkal(a) jste se osobně s řešením šikany ve škole.....	45
Graf 6 : Otázka č. 8 Jakým způsobem se podle Vás ve Vašem zařízení řeší šikana.....	46
Graf 7 : Otázka č. 9 Domníváte se, že škola dostatečně řeší prevenci šikany	47
Graf 8 : Otázka č. 10 Jaké bezpečnostně právní přístupy by podle Vás mohly efektivně minimalizovat šikanu a agresivitu ve škole	48
Graf 9 : Otázka č. 12 Jaké jednání, které může být považováno za trestné podle Vás nejčastěji souvisejí se šikanou a agresivitou	49
Graf 10 : Otázka č. 13 Myslíte si, že pachatelé šikany/agresivity jsou dostatečně postihováni z právního hlediska.....	49
Graf 11 : Otázka č. 14 Máte osobní zkušenost se situací, kdy byl agresor trestně stíhán za šikanu... ..	51
Graf 12 : Otázka č. 15 Máte vlastní doporučení, jak by mohla být zlepšena prevence nebo právní postih šikany a agresivity	52

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník pro střední školu

Příloha 2 – Dotazník pro výchovný ústav

Přílohy

Příloha 1: Dotazník pro střední školu

Dotazníkové šetření na téma šikana a agresivita u dospívajících

Dobrý den,

Jsem studentkou Vysoké školy evropských a regionálních studií a ráda bych Vás požádala o vyplnění krátkého anonymního dotazníku, jehož výsledky použiji výhradně ve své bakalářské práci věnující se tématu šikany a agresivity u dospívajících, jejich následkům a možnostem prevence či obrany. Vyplnění dotazníku Vám zabere přibližně 10 minut.

Děkuji Vám za Váš čas,

Zuzana Pešicová

1. Jaký je Váš věk?

A. 17–18 let

B. 19–20 let

2. Jaké je Vaše pohlaví?

A. Muž

B. Žena

3. Setkali jste se někdy se šikanou ve Vašem okolí?

A. Ano, byl/a jsem svědkem

B. Ano, byl/a jsem obětí

C. Ano, byl/a jsem agresorem/původcem

D. Ne, nikdy

4. Pokud ano, jaké formy šikany jste zaznamenal(a)? (možno zaškrtnout více možností)
- A. Fyzická (např. bití, poškozování majetku)
 - B. Verbální (nadávky, zastrašování)
 - C. Kybershikana (např. zveřejnění urážlivých materiálů, obtěžování online)
 - D. Sociální (vyloučení z kolektivu, manipulace ostatních)
5. Jaké jsou podle Vás hlavní důvody vzniku šikany ve škole?
- A. Vliv vrstevníků
 - B. Nedostatečný dohled pedagogů
 - C. Osobní problémy agresorů
 - D. Problémy v rodině
 - E. Působení návykových látek
 - F. Jiné
6. Jak často podle Vás dochází ve škole k jednání s prvky šikany (např. opakované ubližování, zastrašování, vylučování ze skupiny, krádeže apod.)?
- A. Denně
 - B. Několikrát do týdne
 - C. Několikrát do měsíce
 - D. Výjimečně (několikrát do roka)
 - E. Téměř vůbec
7. Setkal(a) jste se osobně s řešením šikany ve škole?
- A. Ano
 - B. Ne
8. Jakým způsobem se podle Vás ve škole řeší šikana? (možno zaškrtnout více možností)
- A. Učitel si s agresorem a obětí promluví
 - B. Přísnější disciplinární opatření (např. snížení známky z chování, napomenutí, vyloučení ze školy)
 - C. Spolupráce s rodiči a psychologem

D. Nevím

9. Domníváte se, že škola dostatečně řeší prevenci šikany?

A. Ano

B. Ne

C. Nevím

10. Jaké bezpečnostně právní přístupy by podle Vás mohly efektivně minimalizovat šikanu a agresivitu ve škole? (možno zaškrtnout více možností)

A. Pravidelná školení o trestněprávních dopadech šikany

B. Zavedení přísnějších disciplinárních opatření

C. Úzká spolupráce školy s policií a dalšími bezpečnostními složkami

D. Pravidelné kontroly online komunikace (sledování a regulace chování na internetu)

11. Myslíte si, že agresivní chování mezi dospívajícími v mnoha případech vede k jednání, které lze považovat za trestný čin?

A. Ano

B. Ne

12. Pokud ano, jaké jednání, které může být považováno za trestné podle Vás nejčastěji souvisejí se šikanou a agresivitou? (možno zaškrtnout více možností)

A. Útok na zdraví

B. Vyhrožování násilím

C. Poškozování cizí věci

D. Kyberšikana (např. vydírání, šíření intimních materiálů bez souhlasu)

13. Myslíte si, že pachatelé šikany/agresivity jsou dostatečně postihováni z právního hlediska?

A. Ano

B. Ne

C. Nedokážu posoudit

14. Máte osobní zkušenost se situací, kdy byl agresor trestně stíhán za šikanu?

A. Ano, popište stručně:

B. Ne

15. Máte vlastní doporučení, jak by mohla být zlepšena prevence nebo právní postih šikany a agresivity? (možno zaškrtnout více možností)

A. Ano, zlepšit vzdělávací programy pro žáky a rodiče

B. Ano, zavést přísnější sankce pro agresory

C. Ano, zajistit dostupnost psychologické pomoci pro oběti

D. Ano, posílit spolupráci mezi školami a policií

E. Jiná (prosím specifikujte):

F. Ne

Dotazníkové šetření na téma šikana a agresivita u dospívajících

Dobrý den,

Jsem studentkou Vysoké školy evropských a regionálních studií a ráda bych Vás požádala o vyplnění krátkého anonymního dotazníku, jehož výsledky použiji výhradně ve své bakalářské práci věnující se tématu šikany a agresivity u dospívajících, jejich následkům a možnostem prevence či obrany. Vyplnění dotazníku Vám zabere přibližně 10 minut.

Děkuji Vám za Váš čas,

Zuzana Pešicová

1. Jaký je Váš věk?

- A. 14–15 let
- B. 16–17 let
- C. 18–20 let

2. Jaké je Vaše pohlaví?

- A. Muž
- B. Žena

3. Setkali jste se někdy se šikanou ve Vašem okolí?

- A. Ano, byl/a jsem svědkem
- B. Ano, byl/a jsem obětí
- C. Ano, byl/a jsem agresorem/původcem
- D. Ne, nikdy

4. Pokud ano, jaké formy šikany jste zaznamenal(a)? (možno zaškrtnout více možností)

- A. Fyzická (např. bití, poškozování majetku)
- B. Verbální (nadávky, zastrašování)

- C. Kyberšikana (např. zveřejnění urážlivých materiálů, obtěžování online)
- D. Sociální (vyloučení z kolektivu, manipulace ostatních)

5. Jaké jsou podle Vás hlavní důvody vzniku šikany ve výchovném ústavu?

- A. Vliv vrstevníků
- B. Nedostatečný dohled vychovatelů
- C. Osobní problémy agresorů
- D. Působení návykových látek
- E. Jiné

6. Jak často podle Vás dochází ve výchovném ústavu k jednání s prvky šikany (např. opakované ubližování, zastrašování, vylučování ze skupiny, krádeže apod.)?

- A. Denně
- B. Několikrát do týdne
- C. Několikrát do měsíce
- D. Výjimečně (několikrát do roka)
- E. Téměř vůbec

7. Setkal(a) jste se osobně s řešením šikany ve výchovném ústavu?

- A. Ano
- B. Ne

8. Jakým způsobem se podle Vás ve výchovném ústavu řeší šikana? (možno zaškrtnout více možností)

- A. Přísnější disciplinární tresty (např. omezení volného pohybu, zákaz vycházek, přesunutí do jiné skupiny, přísnější režim)
- B. Zvýšený dohled nad chováním jedinců (např. povinnost hlásit se vychovatelům)
- C. Spolupráce s psychologem a výchovným poradcem
- D. Nevím

9. Domníváte se, že výchovné ústavy dostatečně řeší prevenci šikany?
- A. Ano
 - B. Ne
 - C. Nevím
10. Jaké bezpečnostně právní přístupy by podle Vás mohly efektivně minimalizovat šikanu a agresivitu ve výchovném ústavu? (možno zaškrtnout více možností)
- A. Pravidelná školení o trestněprávních dopadech šikany
 - B. Zavedení přísnějších disciplinárních opatření
 - C. Úzká spolupráce výchovného ústavu s policií a dalšími bezpečnostními složkami
 - D. Pravidelné kontroly online komunikace (sledování a regulace chování na internetu)
11. Myslíte si, že agresivní chování mezi dospívajícími v mnoha případech vede k jednání, které lze považovat za trestný čin?
- A. Ano
 - B. Ne
12. Pokud ano, jaké jednání, které může být považováno za trestné podle Vás nejčastěji souvisejí se šikanou a agresivitou? (možno zaškrtnout více možností).
- A. Útok na zdraví
 - B. Vyhrožování násilím
 - C. Poškozování cizí věci
 - D. Kyberšikana (např. vydírání, šíření intimních materiálů bez souhlasu)
13. Myslíte si, že pachatelé šikany/agresivity jsou dostatečně postihováni z právního hlediska?
- A. Ano
 - B. Ne
 - C. Nedokážu posoudit

14. Máte osobní zkušenost se situací, kdy byl agresor trestně stíhán za šikanu?

A. Ano, popište stručně:

B. Ne

15. Máte vlastní doporučení, jak by mohla být zlepšena prevence nebo právní postih šikany a agresivity? (možno zaškrtnout více možností)

A. Ano, zlepšit vzdělávací programy pro mladistvé umístěné v ústavu

B. Ano, zavést přísnější sankce pro agresory

C. Ano, zajistit dostupnost psychologické pomoci pro oběti

D. Ano, posílit spolupráci mezi školami a policií

E. Jiná (prosím specifikujte):

F. Ne